

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





480/64

# Gott Nytt År



N:r 1 Jan.

1959 Pris 1 krona



Status



# laga maten på det nya\* sättet

\*i SM hushållsfolie som gör den godare och saftigare än någonsin. Här ovan t. ex. salt sill och lök stekt i folieklädd stekpanna. Sagolikt gott — råvarans fina arom helt bevarad — ingen sill- eller löksmak i pannan. Steka, koka och baka går lika bra och ger ett underbart läckert resultat i SM hushållsfolie. Läs i Nya Folieboken om alla lätta och roliga recept, tillsammans 210 stycken, av våra mest kända matexperter. Köp Nya Folieboken i närmaste bokhandel, eller livsmedelsaffär, i järnhandeln, bosättningsaffären eller pappershandeln, där Ni också kan få SM hushållsfolie.

Ni kan också rekvirera Nya Folieboken på vidstående kupong.



Till AB Svenska Metallverken

Folieboken

Västerås

Sänd mig omgående ..... ex. av

Nya Folieboken å kr 5:—

mot postförskott

Namn .....

Adress .....

Postadress .....



Kontrollmärke  
lagligen skyddat

22:a årg.

Nr 1 - jan. 1959

Ansv. utg: EINAR HILLER

Redaktör: ÅKE ROOS

Red. och Exp:

Kocksgatan 15, Stockholm  
Telefon 41 39 99 och 44 40 40  
Postadr. Box 4149, Sthlm 4  
Postgironr 95 00 11

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

Prenumerationspris:

Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

Annonspriser:

Omslagets sista sida 500:—  
1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—  
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm  
90 mm spaltbredd 90 öre mm

## UR INNEHÅLLET:

|                               |    |
|-------------------------------|----|
| BÄTTRE GRUNDPENSION ..        | 5  |
| DIABETES ÖKAR TBC-RISKEN      | 7  |
| FRANSK KONST .....            | 8  |
| MEDICINALVÄXTERNA .....       | 10 |
| ARVIKA-SANATORIET .....       | 12 |
| OM FELAKTIG UPPFOSTRAN        | 14 |
| ÄLDRENDETS PROBLEM .....      | 16 |
| KONVALESCENTHEMMET            |    |
| BJÖRKEFORS .....              | 18 |
| (Bilduppslag)                 |    |
| DEN VACKRASTE TIDEN .....     | 20 |
| (Novell av Sven O. Bergkvist) |    |
| SCHACK .....                  | 27 |
| BILDKRYSS .....               | 28 |

OMSLAGSBILDEN:

Snögubben har kommit  
(Foto av Gunnar Hansson)

# Regionsjukvården

Medicinalstyrelsens chef, generaldirektör Arthur Engel, som haft inrikesministerns uppdrag att utreda den högspecialiserade kroppssjukvården överlämnade för någon tid sedan sin utredning. Huvudförslaget i betänkandet innebär att landet då det gäller de exklusiva specialiteterna skall indelas i sex sjukvårdsregioner, som i motsats till de redan befintliga sjukvårdsområdena — landsting och landstingsfria städer — kommer att få ett tillräckligt befolkningsunderlag för specialvården. Den "vanliga" kroppssjukvården skall dock vara organiserad på samma sätt som hittills.

Varje regionsjukhus skall enligt förslaget äga specialkliniker för neurokirurgi, neurologi, thoraxkirurgi, viss kardiologi, plastikkirurgi, urologi, barnkirurgi, radioterapi och dermatologi samt centralanstalter för radioterapi (cancerkliniker).

Vidare upptages centraler för ortopedisk och protetisk behandling av käkskador m. m. vid s. k. käkcentraler och behandlingsenheter för konstgjord njure, anslutna till avdelningar för per akut internmedicinsk vård t. ex. förgiftningsfall och andningsförlamningar.

Utredningen tillägger att organisationen "bör vara flexibel". Den specialverksamhet som i dag föreslås på regionplanet kan inom en snar framtid bli företrädd inom de enskilda sjukvårdsområdena. Specialiteter som dermatologi och neurologi intar förresten redan nu en mellanställning.

Undervisningssjukhusen i Stockholm, Uppsala, Lund-Malmö, Göteborg och Umeå avses bilda centra — regionsjukhus — i fem av regionerna, medan den sjätte av dessa föreslås knuten till Linköping.

Regionerna skall omfatta följande områden:

1. *Stockholmsregionen*: Stockholms stad och län, Södermanlands, Gotlands och Örebro län.

2. *Uppsalaregionen*: Uppsala, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län inkl. Gävle stad, södra och mellersta delen av Västernorrlands län samt hela Jämtlands län.

3. *Linköpingsregionen*: Östergötlands län inkl. Norrköpings stad, Jönköpings län samt Kalmar läns norra och södra landstingskommuner.

4. *Lund-Malmöregionen*: Kronobergs, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län inkl. Malmö och Hällesingborgs städer samt södra delen av Hallands län.

5. *Göteborgsregionen*: norra delen av Hallands län samt hela Göteborgs och Bohus län inkl. Göteborgs stad, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län.

6. *Umeåregionen*: norra delen av Västernorrlands län samt hela Västernorrlands och Norrbottens län.

Utredningen nämner också en sjunde region med Örebro som plats för regionsjukhus, men denna region kan med tanke på befolkningsunderlaget inte bli aktuell förrän omkring år 1970.

Befolkningssiffran i de sex regionerna växlar från 1,72 miljoner för Stockholm till 0,55 miljoner för Umeå. Eftersom varje region bör ha ungefär en miljon invånare blir Umeå-området i minsta laget, men utredningen kan inte finna någon bättre lösning för övre Norrlands del. Lyckligt hade varit om Jämtlands och hela Västernorrlands län kunnat tillföras Umeå, men enligt utredningen är dessa läns "tradi-

tionella relationer inriktade på Uppsala eller Stockholm". Då utredningsmannen trots detta ansett sig böra lägga norra delen av Västernorrland med bl. a. Örnköldsvik till Umeå, tycker man att han likaväl kunde gått ett steg längre. Drar man regiongränsen genom Västernorrland några få mil längre söder ut ökar befolkningssiffran för umeåregionen med nära 100.000. Bl. a. skulle Sollefteå och Kramfors då hänföras till Umeå.

Man kan också göra en detaljmärkning beträffande gränsen tvärs genom Halland mellan regionerna Göteborg och Lund-Malmö. Den kunde gärna placeras tre, fyra mil längre söder ut. Den når nu fram till kusten mellan Varberg och Falkenberg, och falkenbergsborna får således sin specialistvård i Lund-Malmö, trots att de har både kortare och snabbare resväg till Göteborg. En gränsjustering på några mil skulle skänka Göteborg mellan 30.000 och 35.000 invånare på Lund-Malmös bekostnad — en ofarlig förändring, eftersom Lund-Malmö, ändå visar ett tillfredsställande befolkningstal.

Regionorganisationen kräver ca 2.000 nya vårdplatser, men då en stor del av dessa redan är lokalt beslutade eller planerade inskränker sig nettoökningen till i runt tal 1.100 sängar. Läkarbehovet påstås öka med 200 tjänster.

Samarbetet inom regionvården "finner utredningen enklast tillgodosett genom ett civilrättsligt avtal mellan de i regionen ingående sjukhushuvudmännen, varvid den huvudman, som äger och driver regionssjukhuset, förbinder sig att utbygga och administrera de egentliga regionspecialiteterna samt tillhandahålla medintressenterna sjukvård mot överenskommen ersättning."

Utredningens förslag i fråga om intagnings- och remissförfarandet bör uppmärksammas. Det är ingalunda tänkt att samtliga invånare i en region utan vidare skall

kunna tas in för vård på regionssjukhuset på sitt hemlandstings bekostnad. Nej, denna oinskränkta intagningsrätt begränsas till invånarna i det landstingsområde inom regionen, som driver regionssjukhuset. För invånarna i regionens övriga landstingsområden fordras alltid remiss, och sådan skall i princip utfärdas av lasarett- eller liknande läkare i patientens eget sjukvårdsområde. Dessutom — säger utredaren — skall läkarna i den öppna vården i vissa fall och efter samråd med vederbörande lasarettsläkare kunna utfärda sådan remiss. I mycket brådskande fall bör dock inte krävas något samråd.



Generaldirektör Arthur Engel

(Ett undantag från remisskravet vill utredningen tillåta. Klinikcheferna vid undervisningssjukhusen skall ha rätt att oberoende av hemort och utan remiss på hemlandstingets bekostnad lägga in sådana patienter, som anses värdefulla för den medicinska undervisningen och forskningen.)

Är då dessa remissregler tillfredsställande? Svaret måste bli nej. Det är ett rimligt krav att samtliga invånare i en region skall ha rätt att utan formaliteter erhålla vård på sitt regionsjukhus. I alla händelser bör samtliga läkare få tillåtelse att skriva remiss utan samråd med sjukhusläkare.

De föreslagna bestämmelserna medför att många patienter i onödan först läggs in på hemortssjukhuset för att sedan efter denna omväg vandra vidare till regionsjuk-

huset. Det innebär i sin tur onödiga tidsförluster för både läkare och patienter — och därmed också nationalekonomiska förluster. Men detta är inte det värsta — värre är att sjuka människor förorsakas besvär, obehag, ja kanske lidande utan skäl原因. Det är dessutom psykiologiskt att göra vården vid regionssjukhusen skenbart svåråtkomlig. Det kan medföra att den överskattas i jämförelse med vården på de "vanliga" sjukhusen. Patienter kan få till vana att pocka på remiss även vid banala åkommor, som går att behandla fullt tillfredsställande vid hemortslasarettet.

Visst finns det ekonomiska och administrativa argument för ett remissväg, men dessa argument får inte förstoras upp. Patienternas rätt till fritt läkarval måste tillgodoses i största möjliga utsträckning. Det är ett fullt legitimt krav.

Remissförfarandet är dock bara en, om inte betydelslös, så dock underordnad detalj i den stora organisationsplanen. Som helhet betraktad är dr Engels utredning ett imponerande arbete, imponerande både kvalitativt och kvantitativt. Den föreslagna regionsjukvården framstår som en värdefull och efterlängtd komplettering av vår kroppssjukvård. Må vi hoppas att planen förverkligas inom en snar framtid.

ÅKE ROOS

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar kl 18—19 och fredagar kl 14—16.

#### Schacklösning

Lösningen till A. Troizkys studie: 1. Lh6† Kg8, 2. g7 Kf7, 3. g8D†!! K×g8, 4. Ke6 Kh8, 5. Kf7 e6 eller e5, 6. Lg7 matt.

# Generösare invalidpensioner

Socialförsäkringskommittén under ordförandeskap av talman Axel Strand har i ett delbetänkande föreslagit provisoriska förbättringar av grundpensionsförmånerna från den 1 juli i år för sådana som uppbär invalidpension och sjukbidrag från pensionsstyrelsen. Karaktären av provisoriet förklaras av att utredningsarbetet på invalidpensionens område kräver relativt lång tid.

Enligt gällande bestämmelser består såväl invalidpension som sjukbidrag av grundpension och tilläggs-pension. Den förra utgör 200 kronor per år och utgår oberoende av vederbörandes inkomst, medan tilläggs-pensionen är inkomstprövad. Denna är uppdelad i grundbelopp, standardtillägg och indextillägg. Kommitténs förslag går ut på att indextillägget skall överflyttas från tilläggs-pensionen till grundpensionen och därmed komma att utgå utan inkomstprövning. Vi citerar:

"Detta innebär bl. a. att omkring 9.000 personer, som enligt nu gällande regler är berättigade till enbart grundpensionen 200 kr, kommer att få sin pension höjd så att den vid nuvarande indexläge med åtta indextillägg utgår, om vederbörande är ogift eller hans maka inte

har pension (ca 95 % av fallen), med (200+400 =) 600 kr och eljest med (200+320 =) 520 kr. I de omkring 500 fall, då enligt nuvarande regler föreligger rätt till — utöver grundpensionen 200 kr — inkomstprövad pension understigande 400 resp. 320 kr, skall i stället utgå nämnda högre belopp om 600 resp. 520 kr. I den mån nya indextillägg tillkommer, skall dessa i fortsättningen utgå till alla som har invalidpension (sjukbidrag) och inte som nu endast till dem som har tilläggs-pension utöver grundpensionen."

Det föreslagna provisoriet är ett steg i rätt riktning. Hela invalidpensionerna och sjukbidragen bör dock — som också förbehålls — beviljas utan inkomstprövning. Bortsett från de sociala rättvisekraven är inkomstprövningen i många fall oklok i psykologiskt och medicinskt avseende. Den kan avskräcka handikappade från deltidsarbete, från sysselsättningar, som kan vara dem till nytta både fysiskt och psykiskt.

Man bör kunna vänta sig att socialförsäkringskommittén så småningom skall lägga fram ett definitivt förslag om totalt slopande av inkomstprövningen. A. R.

# Justering av läkarvårdstaxan

Generaldirektör Åke Natt och Dag har till socialministern lämnat ett förslag om ändringar i den taxa, som sjukkassorna tillämpar för beräkning av ersättning för läkarvård. Det är i enlighet med arvodesbeloppen i denna taxa, som de sjukförsäkrade får återbäring för sina läkarvårdskostnader. Att återbäringen många gånger blir mindre än tre fjärdedelar av de faktiska utgifterna beror på att flertalet läkare inte är bundna av taxan utan ibland betingar sig högre honorar än vad den anger.

I grupptaxan för läkarvård på läkarens mottagning föreslår utredningsmannen ingen ändring. Beträffande rådförning skriftligen eller genom ombud rekommenderar han däremot en höjning av taxebeloppet från tre till åtta kronor i Stockholm och från två till sex kronor i landsorten — då det gäller provinsialläkare dock endast fyra kronor. Läkarvården vid sjukbesök föreslås också taxerad till högre belopp än vad som nu gäller.

nas att vid förnyad sjukdom finna, att man måste vara sjuk i inte mindre än ett och ett halvt år för att klara ekonomin. Vad det betyder psykologiskt sett för tillfrisknandet behöver inte sägas.

Hur skall då detta problem lösas? Det finns väl knappast någon patentlösning, men här ett litet förslag, som kanske vore värt att beakta. Varför inte hänföra alla sjuka, även de som drabbas hårt och länge, till sjukkassan, dit de lämpligen borde höra? Vid varje sjukdom borde man tillförsäkras ett minimibelopp av exempelvis 8 kr pr dag, oberoende av inkomsten. Det borde räcka med ett vanligt läkarintyg härför. Sedan ankomme det på vederbörande läkare att utfärda intyget för kortare eller längre tid.

Dessutom har man ju svårt att förstå varför varje sjukdom sas. har sin period hos sjukkassan. Inträffar t. ex. en ny sjukdom en kort tid efter det man vårdats för en tidigare, påvisas ofta ett samband mellan de båda, sjukdomsperioderna summeras och utförsäkring blir följden. Detta nästan löjliga "rotande" i gamla sjukdomar kan ibland ta sig skrämmande uttryck. För att inte

Forts. på sid. 11



Från

## LÄSEKRETSEN

### De långtidssjukas försäkring

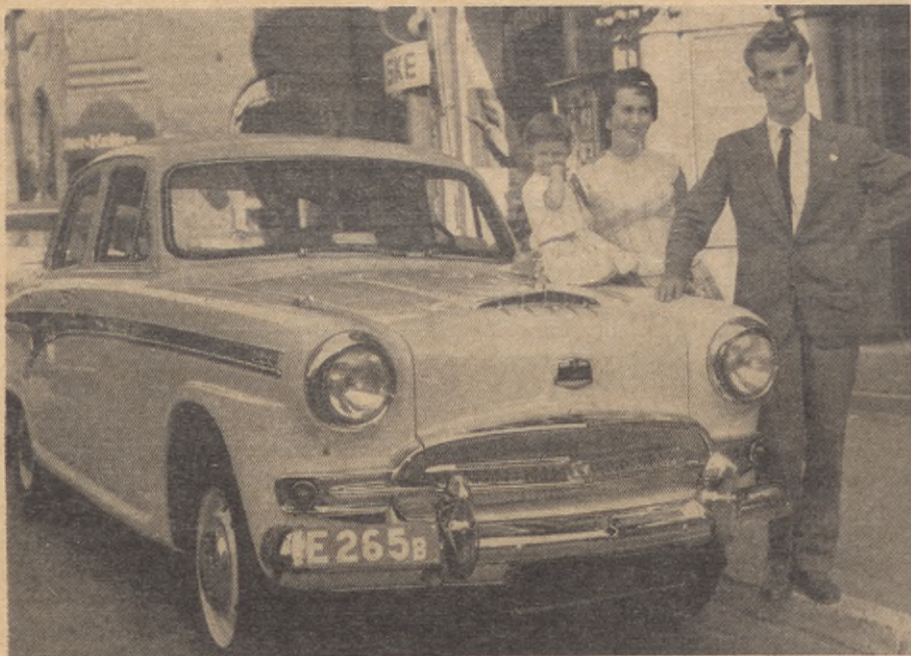
För någon tid sedan meddelades i tidningarna att den allmänna sjukförsäkringen blivit billigare än man från början räknat med, och att man nu ansåg sig ha råd med oförändrad sjukpenningersättning i 180 dagar mot nuv. 90. Detta är i och för sig en glädjande nyhet, som säkert kommer att välkomnas av de sjuka. Men det är en grupp i det här sammanhanget, som tyvärr glömts bort: de s. k. långtidssjuka. Dessa hade redan vid sjukförsäkringens början ett svårt handicap, beroende på att

ersättning från den gamla sjuk-kassan inräknades i den nya och följden blev ganska snabbt s. k. utförsäkring. Enl. de nuv. bestämmelserna måste man för att på nytt bli med i sjukkassan ha varit frisk i två år och varit fullt arbetsför.

För exempelvis en tbc-sjuk kan det vara mycket svårt att efter sjukdomstiden finna lämplig anställning, inkomsterna blir små och det blir följaktligen omöjligt att på nytt bli placerad i någon sjukpenningklass. Vid ett "återfall" efter exempelvis ett halvt år är man fortfarande utförsäkrad och då återstår endast sjukbidrag eller som det förr kallades sjukpension, som efter en mycket omständlig pappersexercis beviljas av pensionsstyrelsen, ej som man kanske skulle väntat sig av sjukkassan. Villkoren för att erhålla dyl. sjukbidrag är bl. a. att man först måste ha varit sjuk i 1/2 år och sedan beräknas vara sjuk i ytterligare 1 år, s: a 1 1/2 år.

Var och en kan lätt föreställa sig hur uppmuntrande det måste kän-

## DLR-lotteriet 1959



*Fru Birgit Johansson, Valdemarsvik, blev ägare till högsta vinsten i 1958 års lotteri. Hon sålde själv lotter och behöll sju för egen del. Bilden visar pristagarinnan, då hon tillsammans med make och barn hämtade sin Austin i Stockholm*

För tredje året i följd startar De Lungsjukas Riksförbund ett rikslotteri den 1 februari. Denna gång överstiger vinstsumman 175.000 kr och vinstlistan upptar inte mindre än 4.583 vinster. Överst på listan står fem bilar — Austins stora A 55 Cambridge, en Healey Sprite, sportbilen som bör fresta alla ungdomar till inköp av lotter, samt tre Austin A 35. Inte mindre än femton TV-apparater — Luxor Kavalkad och AGA — utgör lockande och i dessa tider särskilt populära vinstföremål. Dessutom upptar vinstförteckningen fem monarpeder, fem Elektrolux hushållsassistenten, tre Rörstrands bordsserviser, rostfria knivar, gafflar, fat och karotter samt presentkort av olika valörer.

Vinstförteckningen upptar som synes mycket åtråvärda saker och bör kunna stimulera allmänheten till lottköp och därmed också medverka till att dragningen kan verkställas före den utsatta tiden.

Redan första året gjorde DLR-lotteriet succé och lotterna slutsåldes snabbt. Riksförbundet tillfördes därigenom ett välbehövligt tillskott för sin verksamhet. Tidskriften Status julnummer förmår ej

längre ensamt tillföra förbundet det kapital, som är nödvändigt för att förbundet skall kunna ekonomisera sin verksamhet. Det har därför blivit ett ofrånkomligt faktum, att förbundet jämsides med tidskriften måste ha ytterligare ett inkomstobjekt.

Då lottantalet nu utökats kan Rikslotteriet bättre tillfredsställa efterfrågan och samtidigt bjuda ett ännu bättre vinstsortiment än tidigare och dessutom ge större vinstchanser.

Lotterna säljes som vanligt genom förbundets lokalföreningar över hela landet. För att vara alldeles säkra om att erhålla lotter, bör ni sända in beställningskupongen på omslags-sidan. Ni erhåller då omgående det antal lotter ni önskar. Vid rekvisition av 10 lotter erhålles dragningslista gratis när den utkommer, vid rekvisition av 20 lotter dessutom portofritt.

Gör slag i saken! Sänd in kupongen redan i dag och Ni medverkar till att förbundet får ekonomiska möjligheter för sin fortsatta verksamhet. Ni får dessutom chansen att vinna någon av de fina vinsterna!

## Malarian är snart utrotad

Goda nyheter om kampen mot spetälska, malaria, pest och yaws kommer från världshälsoorganisationen WHO:s expertutskott för dessa sjukdomar. Malarian beräknas vara helt och hållet utrotad i Europa, Nord- och Sydamerika inom fem år, liksom även inom vissa områden av Asien och Afrika. I bägge dessa världsdelen som helhet kommer sjukdomen sannolikt inte att vara totalt utrotad förrän om tio eller femton år.

Malariakampanjen är historiskt intressant: det är första gången som världens länder gemensamt drar i härad mot en sjukdom i syfte att helt och hållet utrota den. 76 länder har lovat utplåna malarian inom sina områden, som har en befolkning på 749 miljoner. En av orsakerna till att kampen mot malaria förs så intensivt är att man måste arbeta hastigt om man skall nå resultat: flera av de insekter som överför sjukdomen håller redan på att utveckla immunitet mot de medel — DDT och andra — man använder för att bekämpa dem. Förutom att de smittobärande insekterna utrotas bekämpas sjukdomen även med läkemedel. WHO:s expertutskott anser de mediciner man har i dag vara så goda att de uppfyller de flesta av de krav som malariakampanjerna ställer.

### Även pest kan utrotas

Antalet pestsmittade är i dag lägre än någonsin förr, men trots detta anser sakkunniga, att sjukdomen innebär ett potentiellt hot. Detta fastslogs vid ett expertmöte i Genève, som WHO nyligen anordnat. Under 1957 var pestfallen endast 514. Men det finns en del områden där råttor och vilda gnagare alljämt utgör "reservoarer" för pestsmittan.

Som följd av de resultat man har haft de senare åren under olika kampanjer mot pest anser de sakkunniga, att även denna sjukdom kan utrotas helt och hållet. I Sovjetunionen har man f. ö. bevis härpå. Dock innebär kampanjer för att utrota pest bl. a. synnerligen noggranna undersökningar av de pestförande gnagarnas vanor, som varierar rätt betydligt från land till land.

# Sockersjuka ökar tbc-risken

Doktorerna *Hans Silwer* och *Per Nanne Oscarsson* redogör i Svenska Nationalföreningens mot Tuberkulos *Kvartalsskrift* för en undersökning om förhållandet mellan sockersjuka och tuberkulos:

Man har länge känt till att diabetes och tuberkulos uppträda tillsammans oftare än man kunde vänta, om det vore fråga om endast tillfälligt sammanträffande av de båda sjukdomarna. Orsaken härtill anses vara en av ämnesomsättningsrubningen framkallad ökad benägenhet hos diabetici att insjukna i tuberkulos. Härför talar, att det i regel är personer, som redan ha diabetes, som få tuberkulos, medan motsatta förhållandet inträffar i långt mindre utsträckning. Vanligtvis är det fråga om lungtuberkulos, och i litteratur från senare tid anges frekvensen av denna vara i runt tal 2—5 gånger så stor bland diabetici som bland icke-diabetici.

Av samtliga 1.326 diabetici blevo alla utom 56, dvs. 1.270 (96 %) lungundersökta med röntgen.

Lungtuberkulos förekom bland nämnda 1.270 diabetici hos 3,6 %. Härei äro inräknade endast de fall, för vilka dispensregistrering var motiverad, däremot ej uppenbart läkta fall. Motsvarande procentsiffra för befolkningen i dess helhet var enligt dispensregistren endast 0,88 %.

Lungtuberkulosfrekvensen var högre bland yngre än bland äldre diabetici. Om åldersgränsen sättes vid 50 år, var nämnda frekvens för diabetici under och över denna gräns 5,9 % resp. 2,7 %; särskilt tydlig var skillnaden för behandlingsfärdig del med 3,6 % resp. 1,0 %.

I 43 av 46 fall hade lungtuberkulosen upptäckts vid redan bestående diabetes, vilket talar för att det är diabetes, som bereder vägen för uppkomsten av tuberkulos sjukdom; tuberkulos anses däremot ej i och för sig föra med sig någon ökad risk för diabetes.

## Bilstölderna

Bilstölderna under senare år belyses i publikationen *Från Departement och Nämnder* i en artikel av jur. kand. *Gunnar Fredriksson*, som på inrikesdepartementets uppdrag gjort en undersökning kring dessa stölder:

I hela landet tillgrepos under perioden 1950—57 sammanlagt 37.483 bilar. I genomsnitt per år för perioden 1952—57 uppgick antalet bilstölder per 100.000 invånare till 75,2 och per 10.000 personbilar till 99,9. De allra flesta stulna bilarna är personbilar.

Storstäderna, Stockholm, Göteborg och Malmö, har mer än sex gånger så många bilstölder i förhållande till invånareantalet som det övriga landet. Även brottsligheten i allmänhet är framförallt en storstadsföreteelse. Mer än dubbelt så många brott per 100.000 invånare kommer till polisens kännedom i storstäderna som i det övriga landet.

Bland storstäderna har Stockholm den högsta bilbrottsligheten, 278,1 bilstölder per 100.000 invånare, och Göteborg den näst högsta, 217,1.

Liksom den allmänna brottsligheten har bilstölderna under perioden 1950—57 visat en mycket tydligt stigande tendens. Antalet brott, som kommit till polisens kännedom, har, om hänsyn toges till folkökningen, stigit med 51 % medan antalet bilstölder ökat med 337 %. År 1950 tillgrepos 2.018 bilar. I fjol hade denna siffra stigit till 9.278.

Hur många av de under ett visst år till polisens kännedom komna bilstölderna, som klaras upp genom gärningsmännens upptäckt, dvs. uppklärningsprocenten, kan anges för hela landet utom storstäderna. Den utgjorde 62 % för perioden 1950—56. För de städer, som kunnat redovisas separat, var uppklärningsprocenten 57 och för landet i övrigt 72. I Malmö var uppklärningsprocenten för de båda åren 1955 och 1956 sammantagna 43 och i Stockholm för år 1953 26 %.

## Onödig "flaskhals" i läkarutbildningen

Mitt under den omdiskuterade läkarbristen har det uppstått en kris i medicinarutbildningen, som gör att en för varje år allt större grupp blivande läkare hindras i sin utbildning, skriver *Dagens Nyheter*.

Ett halvt år eller mera förlorar de som börjar sina medicinska studier i Stock-

holm men efter medicine kandidat-examen inte kan tas emot vid Karolinska institutet. Man tar i Stockholm in 69 nybörjare varje termin. När dessa kommer fram till examen finns det på den närmast följande s. k. propedeutiska kursen bara plats för 60.

De som "blir över" får stå i kö till nästa termin, om de inte vill flytta till Göteborg, vilket de allra flesta inte vill eller kan — många har föräldrahem i Stockholm eller har själva bildat familj, de har helt enkelt inte råd att bosätta sig i Göteborg för år framåt.

Alla kan för övrigt inte placeras i Göteborg. Och allt eftersom nya "övertaliga" tillkommer växer kön i Stockholm varje termin.

— I höstas sökte till den propedeutiska kursen vid Karolinska institutet 18 medicinare kandidater som inte kom med, berättar med. kand. Jan Eklund, studiereferent i Medicinska föreningen. Av dem flyttade två, tror jag, till Göteborg.

De som inte kommer in får räkna tidspoäng, två poäng per termin, under den tid de väntar. Men i övrigt blir det en bortkastad tid, utan studieresultat och utan inkomster. Som läkare kan de inte tjänstgöra, möjligen kan de arbeta på institutioner utan betalning eller i bästa fall som "laboratoriesköterskor" med någon lön.

Sådana här "flaskhalsar" i utbildningen måste bero på dålig planläggning och brist på förutseende. Med den svåra läkarbrist vi f. n. har bör allt göras för att så snabbt och så smidigt som möjligt få fram nya läkare. I fortsättningen av DN:s artikel säger professor Bo Ingelmark i Göteborg att speciella stipendier åt de med. kandidater, som måste flytta kanske vore ett sätt att lösa problemet på. Och varför inte? Den vägen bör provas snarast möjligt.

## Lungcancer

Ju tidigare upptäckt desto större utsikt att bli bra, är regeln för cancersjukdomar i allmänhet och för

Forts. på sid. 29

UR PRESSEN



# "FEM SEKLER FRANSK KONST"

Av CHRISTOPHER JOLIN

I närvaro av kungen och en rad andra prominenta personer invigdes förra höstens stora konstevenemang i Sverige, nämligen "Fem seklers fransk konst på Nationalmuseum". Där fanns Frankrikes alla stora mästare att beskåda — Pousson, Claude Lorrain, George De la Tour, Watteau, Chardin, Rodin, Delacroix, Ingres, Degas, Cézanne, Renoir och många andra. Verken hade upplånats från privata samlare i Sverige, Frankrike, Schweiz, England och Tyskland, men också Louvren och en rad franska landsortsmuseer hade lämnat bidrag till denna stora utställning.

Frankrike är otvivelaktigt ett konstens hemland. Ty i vår världsdal kan bara Frankrike uppvisa en fortlöpande, grandios konst alltifrån tidig medeltid till våra dagar. Från hela världen, särskilt under de senaste hundra åren, har konstnärer också strömmat till Frankrike, mest kanske till Paris som fungerat som ett konstens Mekka. Den stora utställningen på Nationalmuseum — den mest omfattande franska utställning som någonsin torde ha visats i Skandinavien — var alltså en märklig händelse. Om inte utställningen varit planerad för cirka två år sedan, hade man kanske här kunnat påtala en effektiv propagandaoffensiv för den nyligen bildade "5:e republiken".

Fransk konst har haft en oerhörd betydelse i världen, inte minst i Sverige, främst då under 1700-talet och i vår egen tid. Fransk konst — det har i allmänna medvetandet blivit liktydigt med *smak* och *raffinemang* men också med *djävrvhet*. Fransk konst uppbäres alltså knappast av någon entydigt bestämd anda. Där återfinns inte uteslutande — såsom ofta antytts och även uttogs — jämvikt, klarhet och ädelt behag, allt detta som innefattas i begreppet *klassicism*. Fransk konst



Fontainebleau-mästare: Venus' toalett

rymmer mer än så. Vid sidan om klassicismens lugna, breda böljegang strömmar häftiga språng av lidelse och sjudande upprördhet, må sedan vara att denna temperaments ådra endast i sällsynta fall slår över i det otuktade och våldsamt disharmoniska som vi så ofta påträffar i den germanska världens konstyttringar.

Den motsatsfyllda, rikt förgrenade franska konsten återspeglar givetvis landets brokiga, dramatiskt händelsemättade historia och den påfallande bjärta brytning mellan olika folkstammar som ryms inom den franska nationen. Starkast framträder denna konstnärliga spänning i kampen mellan *Delacroix* och *Ingres*, som ägde rum för drygt hundra år sedan.

*Ingres* var klassicist, *Delacroix* romantiker. *Ingres* höll på den exakta teckningen och det omsorgsfulla studiet av den antika konsten, medan *Delacroix* med om möjligt samma frenesi hävdade fantasins rätt och färgens dominans över teck-

ningen. Det var inte bara fråga om två individuella temperament utan i väl så hög grad om två vitt åtskilda intresseinriktningar, två partier front mot front — *Ingres* som representant för den traditionsbundna konservatismen, *Delacroix* som representant för en traditionsmedveten men frihetsälskande aristokratisk individualism.

En tredje huvudådra i fransk konst är *realismen*, den objektiva saktligheten. Den möter vi redan på 1500-talet hos *Germain Pilon*, men framför allt på 1600-talet hos bröderna *Le Nain* samt, med en viss tillsats av mysticism hos *George De la Tour*, en länge förbisedd konstnär som idag räknas till de stora i full paritet med samtida mästare som holländaren *Vermeer*, spanjoren *Velazquez* och flamländaren *Rubens*. Denna realistiska strömfåra vidgas under 1800-talet hos *Courbet* där den slår ut i programmatisk vilja och föresats efter att ha haft sin innerligaste representant under föregående sekel i *Chardin*. I våra dagar har den kommit i ett undanskymt läge men återfinnes dock hos en så eminent men i vårt land dessvärre relativt obekant målare som *Brianchon*.

## KULTURELLT

Den store klassicisten i fransk konst är emellertid *Nicolas Poussin* som tidigt bosatte sig i Rom, där han fann sin rätta livsluft i lämningsarna från antiken. Poussin var en äkta son av sitt århundrade, det förnuftsdyrkande 1600-talet. Med rätta anses han idag som en av målarkonstens mest intellektuella konstnärer. Han var visserligen inte okänslig för naturens skönhet, men det var först i kontakt med konsten som han blev medveten om sin kallelse. Sjävlärd satte han sig att kopiera antika statyer och reliefer, varpå han helt övergick att studera Rafael. Han hade samma inställning som sin senfödde lärjunge Ingres, vilken förklarade att hans verk inte erkände "annat rättesnöre än de stora mästarnas från det gloriösa århundrade, då Rafael utstakade de eviga och obestridliga gränserna för det sublima i konsten".

Poussin var klassicist i ordets djupaste bemärkelse — en medveten, kritiskt sinnad konstnär, en harmonins suveräne härskare som kunde konsten att förläna jämvikt och olympisk ro över de mest uppskakande scener som inte ryggat tillbaka för blodbad, pestsmittade och förvridna människogestalter i dödsvånda. En mer naiv och spontan konstnär är Poussins samtida, *Claude Gélée*, vilken efter sin lothringiska hembygd kallats *Lorrain*. Han var en vek drömmare, som hängav sig åt naturstämningar och uppfattade dimma, dis och fallande dagg som gudomlig skönhet. Här begynner det sublima vemod i fransk konst, som under det följande seklet, det om möjligt ännu mer förnuftsbetonade 1700-talet, skulle få en sådan oöverträffad representant i *Antoine Watteau*, det behagfulla galanteriets svärmodige men ändå hänförde lovsångare.

Djävheten i fransk konst, vilken via impressionismens oförbehållsamma strävan att direkt "fånga verkligheten i ett benådat och väsentligt ögonblick" över "Cézannes privata klassicism" mynnat ut i våra dagars ofta förbryllande konstnärliga experimentlystnad, i *Matisses fauvism*, *Braques* och *Légers kubism*, i *surrealism* och *art concret*, kan med visst fog sägas ha sin upprinnelse i *Delacroix'* romantik men kanske ändå mer i *Delacroix* som konstnärspersonlighet.

Detta kan förefalla paradoxalt, ty *Delacroix* var en svuren fiende till

*Nicolas-Bernard Lepiciés* porträtt av *Emilie Vernet*



all klan- och klickbildning, vilket ju ismerna tycks vilja hålla vid liv. "Att bilda skola", förklarade *Delacroix*, "är ett absurt uttryck, eftersom det alltid är bekvämt för medelmåttan att skaffa sig en smula ära på bekostnad av dem som haft idéer och verkligen gjort sig förtjänta av ära. Skolor och kotterier är inget annat än sammanslutningar av medelmåttor som önskar garantera varann en viss skenbar berömmelse, vilken visserligen är av kort varaktighet men ändå möjliggör för dem att på ett behagligt sätt göra sin "Resa genom livet". Ett väl så viktigt yttrande i *Delacroix'* Dagbok lyder emellertid:

"Måleriet, dvs. den materiella sidan av det, är inget annat än en förevändning, en bro mellan målarens själ och åskådarens. Den kalla exaktheten är inte detsamma som konst; den sinnrika fantasilek som lyckas behaga eller verkligen uttrycka något, det är det som är konst. Den förmenta samvetsgrannheten hos de flesta målare är egentligen inget annat än fulländningen i konsten att tråka ut."

En mellanposition till *Ingres* devota konservatism och *Delacroix'* sjudande revoltanda intas av *Edgar*

*Degas*, den förste konstnär som vågade använda sig av fotografien som hjälpmedel. Ehuru långt djärvare och också mera vidsynt i sin konstuppfattning, fullföljer han ändå i stort sett linjen från *Ingres* klassicism. "Degas såg i konsten ett slags matematiska problemlösningar, långt mera spetsfundiga än all matematik", skriver konstnärens själsfrände och biograf, poeten *Paul Valéry*. Men i denna *Degas'* välberäknade spetsfundighet fanns ständigt närvarande sinnet för djärv experimentlystnad, en glad, stundom frivol lek mitt i allvaret.

Av senare tiders franska konstnärer torde ingen vanligen framstå som mera typisk för sin nations "särart" än *Auguste Renoir*, hos vilken finns så mycken robust sensualism och hednisk lycka åt detta liv. Också han, ehuru radikal på sin tid som drabant åt de förkättrade impressionisterna, får sägas vara en fullföljare av "traditionen". "Man gör", förklarade han, "aldrig en god tavla med teorier. Sådana tjänar bara att maskera de egna uttrycksmedlens otillräcklighet... Jag för min del har alltid försvarat mig mot att anses som revolutionär. Jag har alltid trott och tror fortfarande att

Forts. på sid. 13

# Malörta gifver Lusta till Maat

År 1760 utkom ett synnerligen intressant bokverk i Sverige, försett med den underfundiga titeln: "Den kloka och sluga gubben". I verket hade samlats många av folkmedicinens recept för botande av allehanda sjukdomar. En modern människa inser givetvis att mångt och mycket av den "sluga gubbens" vishet är utan praktiskt värde, men rätt mycket av hans ordinationer duger gott än i dag.

I Stockholm finns en liten medicinalväxtträdgård anlagd på Högskolans inhägnade parkområde vid Drottninggatsbacken och där finner man de flesta av de gamla medicinalväxterna representerade. Samtliga har en fängslande historisk bakgrund och en rundvandring genom anläggningen ger en god behållning. Så här ansåg exempelvis den kloka och sluga gubben att man kunde använda malörten (*artemisia absinthium*):

"...malörta stärker Maghan och gifver Lusta til Maat och står emot then Dryckenskaap. Malörta Lagh blandad med Wijn är godt för then Hufvudwärc som kommer af then Röök som uppgår af Maghan till Hierinan..."

Numera används malörten som beståndsdel i bl. a. italiensk vermouth.



Kvanne som i folkmedicinen används i abortdrivande syfte

Av BENGT LUNDQUIST

Medicinalväxterna har varit kända sedan urminnes tider och många av forna dagars "kloka gubbar" och "gummor" använde sig av dem för att bota sina patienters krämpor. Deras ordinationer var självfallet ofta utan ringaste värde, men flera av deras "recept" duger att granskas än i dag.

*Cikoria* (*chicoricum intybus*) är en gammal medicinalväxt som blev ganska aktuell för oss svenskar under det andra världskriget då vi tillverkade kaffesurrogat av dess rötter. Inom folkmedicinen ansågs örten ha gynnsam inverkan på matsmältningen och i ett recept från 1800-talets Frankrike heter det:

"...Sådana människor som hafva en lustig lefver varaf hufvudvärk vanligen följer böra blanda bordsvinet med cikoriavatten..."

*Krusmynta* (*mentha crispa*) rekommenderade den sluga och kloka gubben för att stoppa uppkastningar:

"...för Uppkastning är godt att bruka torr krusmynta så många näfwar man anser sig behöfwa. Härtill lägger man så något torra Roosor, något malörtafrö hwilket blandas hwäl tillhopa och lägges uthi thwenne Possar så stora som passar sig öfwer then Maghan..."

## Renfana mot spöken

*Renfanan* (*tanacetum vulgare*) är en inom folkmedicinen flitigt använd växt som fortfarande uppköps och distribueras av de svenska apoteken. Den har starkt maskdrivande egenskaper och ingår som ingrediens i nutida maskdrivande medel. Dess starka lukt gjorde att den fordoms-tid tillskrevs diverse magiska egenskaper. Man trodde att den hade förmågan att hålla häxor, spöken och annat "skrömt" på avstånd. Nat-tetid brändes den således i barnens sovrum för att skydda dem för onda makter.

*Lavendel* (*lavendula spica*) känner de flesta moderna människor

till. Den ingår i många parfymer och luktvatten. Förr insamlade man blommorna, torkade dem och lade dem i linneförråd och skåp för att få "god lukt". När sekelskiftets madamner behagade "dåna" fick de också sniffa på lavendel för att kvickna till.

*Stormhatten* (*aconitum napellus*) är en annan gammal ört som är känd för att innehålla ett av världens starkaste gifter! I sina underjordiska stamdelar har den en alkaloid — AKONITIN — som av experter anses vara ett av de dödligaste gifter som finns. Det framkallar först häftig känsloretning och därefter lokal känslolöshet. Absorberat av blodet angriper det hjärtat och centrala nervsystemet och döden följer av andningsförlamning. Många "oförklarliga dödsfall" i äldre tider får säkert skyllas på stormhattens konto. Giftet var allmänt känt och lätt tillgängligt för den som ville röja en ovän ur vägen.

*Altean* (*althaea officinatin*) har i över 2000 år använts som lenande medel och för lindrande av lättare tarm- och halskatarrar. Utvärtes har den visat sig effektiv mot brännskador och svårålkta sår. Altearot kan fortfarande erhållas på apoteken.

*Johannisörten* (*hypericum perforatum*) intresserade mycket den berömde grekiske läkaren och botanisten Dioskorides som verkade under kejsar Neros dagar. Men säkerligen tillskrev han johannisörten allt för stora medicinska egenskaper då han ordinerade den mot så skilda åkommor som tbc, fallandesot och nedstämdhet.

## Kvanne abortdrivande

*Kvanne* (egt. fjällörten *stretta*) har inom folkmedicinen använts i abortdrivande syfte. Örten är rätt (eller kanske passar bättre) använd starkt menstruationsdrivande och landsbygdens kvinnor nyttjade den vid ovälkomna havandeskap. Även vid svårare förkylningar ordinerades den för att få sjuklingen i svettning.

Men den nu mera viktigaste av de i vårt land växande medicinalörterna är nog *fingerborgsblomman* (*digitalis purpurea*) av vilken man



Apoteket förr och nu — apoteket på Skansen och nuvarande Svanen vid Stureplan i Stockholm

framställer hjärtmedicinen digitalis. Den effektivaste medicinen vid vissa former av hjärtlidande.

*Trolldruvan* (*actaea spicata*) ansåg de "kloka gubbarna" och "gummorna" vara utmärkt vid körtelförhårdnader. Roten av örten tillredes som en gröt och placerades på

det sjuka stället. Även bärsaften kom till användning. Av den beredde man nämligen svart bläck.

*Pestskrå* kom till nytta i vårt land under digerdödens dagar då munkarna trodde att den kunde stoppa pestens härjningar. Man bredde även bladen över svårläkta sår.

Det finns ytterligare otaliga örter som kommit till användning inom folkmedicinen men utrymmet medger inte att de samtliga skildras. Ett äger de dock alla gemensamt — de har mycket av intresse att meddela en blaserad människa i antibiotikans tidevarv.



Av denna ört får man de välkända digitalismedicinerna

### ETT SJUKHUS...

Forts. fr. sid. 15

många utläningar, som givetvis på grund av språksvårigheterna inte kan ha behållning av mötena.

Terapiverksamhetens chef är terapeut Anders Boman, som till sin hjälp har den kvinnliga terapeuten Greta Cullin. Det är de traditionella sakerna man tillverkar. En verksamhet som man omhuldar och som har patienternas stöd är den årligen återkommande basaren på höstmärknaden i Arvika, "Arvikamarten", som den kallas på det norsk-blandade Jössehärsmålet. Till denna jobbas det långt före och för de alster patienterna förfärdigar får de också betalt. I år fick man ett netto på 900 kronor, som gick till jul- och nöjeskassan.

Ove Nord

### DE LÅNGTIDSSJUKAS...

Forts. fr. sid. 5

tala om att läkarnas tystnadsplikt härigenom kommer i allvarlig fara. Man tycker att det borde räcka med att helt enkelt vara sjuk.

Detta att alla vid varje sjukdom borde få sjukersättning under obegränsad tid skulle naturligtvis bli dyrt, men utan tvekan mycket enklare. Pensionsstyrelsen, socialvården m. fl. instanser, som nu måste träda mellan vid långvarig sjukdom, kunde avlastas rena sjukdomsfall och sjukkassan träda i stället. Många sjuka skulle slippa känslan av att "stå utanför", den sämsta tänkbara förutsättning för ett snabbt tillfrisknande. Alla skulle få uppleva trygghet. För det var väl det som åsyftades?

Henning Johansson



Dr Rolf Lemming, chef för Centralsanatoriet i Arvika

# Blir arvikasanatoriet kirurgiskt lasarett?

Centralsanatoriet i Arvika har under de senaste åren genomgått en genomgripande restaurering och delvis ombyggt och är nu så välrustat och modernt att det står på toppen av vad man på detta speciella område inom sjukvården kommit till. För några år sedan togs det nya och hypermoderna centrallaboratoriet i bruk, sjukavdelningarna har en efter en reparerats och omdisponerats efter modernare principer, nya ligg-hallar har byggts, röntgenavdelningen har utvidgats, en ny byggnad för läkarmottagningar och administration har uppförts, en konsert- och biografialong för patienterna har inretts, terapiverksamheten har utbyggt m. m. Vissa tecken tyder dock på att tuberkulossjukvården skall berövas denna förnämliga anläggning — vilken dessutom ligger i en mycket ändamålsenlig miljö — och bland de lungsjuka är man bekymrad inför detta hot mot tbc-vården i Värmland.

Det är landstinget i länet som har planer på att omdisponera sjukvården på så sätt att man vill göra ett lasarett av sanatoriebyggnaden och låta det nuvarande lasarettet i Arvika bli ett sjukhus för lungsjuka. Lasarettet i Arvika ligger så gott som mitt i staden och i direkt anslutning till bostadsbebyggelsen. Sanatoriet ligger i sydkanten av en stor naturlig barrskogspark, under åren sedan sanatoriet byggdes sanerad och torrlagd och med de härligaste promenadvägar; alltså en miljö synnerligen lämpad för långvarigt sjuka, uppegående patienter.

Än är det bara definitivt bestämt om den s. k. barnpaviljongen, som nu användes som s. k. allmän lungavdelning. Denna skall efter den 1 januari bli Arvika lasarettets medicinska avdelning. Den "stora" tanken är dock att hela lasarettet skall flyttas till sanatoriet och att detta då skall bli kirurgisk avdelning.

## Brådstörtad avrustning

Man har litet svårt att fatta denna, som man tycker, något brådstörtade avrustning i kriget mot tbc:n. Visserligen har sjukdomen haft en glädjande tillbakagång, men knappast i den utsträckning landstingen tycks tro. Visserligen har kemotera-

pin och lungkirurgin satt förnämliga vapen i händerna på läkarna, men ännu är inte dessa övertygade om att slaget är vunnet.

Centralsanatoriets i Arvika överläkare och styresman, dr Rolf Lemming, har intervjuats av Status och vi låter honom här framlägga sina synpunkter på saken. Han framhåller dock att inget är definitivt bestämt om att sanatoriet skall läggas ner i sin nuvarande form.

Av OVE NORD

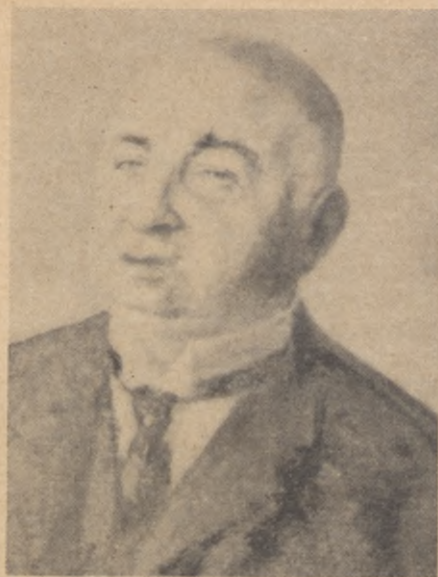
— Jag har en känsla av att man bland lekmännen har den uppfattningen att tuberkulosen praktiskt taget är utrotad i Värmland. Så långt har vi dock inte kommit, även om vi är en bra bit på väg. Jag tror i stället att vi ännu många år framåt måste ha tillgång till specialbyggda och specialutrustade sjukhus för modern tuberkulos- och lungsjukvård. Tanken på att låta överföra lasarettet hit till sanatoriet och att låta de lungsjuka få det gamla lasarettet i utbyte tror jag ur många synpunkter vore en ganska olycklig

lösning. Det skulle kräva betydande omändringsarbeten både på lasarettet och sanatoriet, och det skulle ändå inte bli bra sjukvårdsförhållanden någonstans. Lasarettet är dessutom för litet för att ge plats åt alla viktiga bilokaler som behövs för modern tuberkulosvård: plats för arbets- och sysselsättningsterapi, plats för socialkurator, tandklinik, andningslaboratorium, samlingslokal, centraldispensär, patientbibliotek m. m. Lasarettets planläggning är f. ö. överhuvud taget olämplig för ett sanatorium.

Efter de senaste årens ombyggnader och moderniseringar vore det också mycket dålig ekonomi att rasera allt vad här byggts upp. Enligt min uppfattning finns det endast två vägar att gå för att lösa tuberkulosproblemen i Värmland: att låta sanatoriet vara kvar i det skick det är eller bygga en lungklinik vid lasarettet i Karlstad för såväl tuberkulos- som allmänt lungklientel, en tanke som också berörts.

Om man ev. inrymmer en liten allmän lungavdelning inom själva sanatoriet, så tror jag inte det blir några tomma platser på sanatoriet under åtskilliga år framåt. Men, som sagt, inget är ännu bestämt och centralsanatoriets öde skall under innevarande år tas upp till diskussion

# ”Ett sjukhus på toppen”



Dr Arvid Labatt, arvikasanatoriets förste egentlige överläkare, enligt ett porträtt av Grünewald

av en särskild sjukvårdskommitté, och denna kommer givetvis att överlägga med sanatoriedirektionen.

— Vårdmöjligheterna för de lungsjuka måste i alla avseenden hållas på samma höga nivå som hittills och någon omläggning till mindre kvalificerade vårdformer får under inga förhållanden ske, säger till sist dr Lemming.

Ingressvis kan läsaren se vilket ändamålsenligt sjukhus de lungsjuka i Värmland har — i artikeln i övrigt finner vi vad det bjuds i stället. Vad den rogivande och härliga parken kan ge under en kanske årslång vistelse, det kan man inte vinna i de förhållandevis kyffiga lokaliteterna i det gamla lasarettet och på gatorna däromkring. De lungsjuka i Värmland behöver därför ännu sitt moderna sjukhus och sin vackra park. Med den vård läkarna anbefaller kan de åter bli skattebetalare.

## FEM SEKLER ...

Forts. fr. sid. 9

jag bara fullföljer vad andra gjort mycket bättre än jag ...”

På detta sätt kan man nalkas den ena stora franska konstnären efter den andra för att bara oupphörligt stöta på motsättningar. Nej, fransk konst kan sannerligen inte fångas i en fixerbar formel, vilket väl knappast är att beklaga för oss lyckliga som nu beretts tillfälle att stimuleras av dess verk.

Sedan de gamla otidsenliga bygdesanatorierna i Säffle och Kristinehamn indragits — sörjda och saknade av ingen — är Centralsanatoriet i Arvika Värmlands enda. Denna utveckling hälsades med tillfredsställelse av såväl de lungsjuka själva som av tuberkulossjukvårdens ansvariga i länet. Arvika-sanatet byggdes någon gång i början av 20-talet och var då det modernaste man kunde tänka sig. Nu, nära 40 år senare, är det fortfarande modernt tack vare de genomgripande reparationer man gjort och som kostat miljontals kr.

Trots att planer föreligger om att kanske sanatoriet i dess nuvarande form kommer att försvinna vill vi här presentera det moderna och tidsenliga sanatoriet — vi vill gärna tro att Värmlands lungsjuka får behålla detsamma. Det är, som dr Rolf Lemming säger i en intervju här intill alltför dyrbart att rasera.

Dess förste överläkare — i varje fall den som var sanatets styresman under längre tid — dr Arvid Labatt var verksam fram till början på 40-talet. Det var under den första tiden av detta skede man hade för sig att solen kunde bränna bort tbc:n. Dess bättre kom så småningom ”kvävgasen” eller ”pumpningen”, som det populärt hette på sanatoriespråket, samt den ännu effektivare revbensoperationen, som räddat många till livet.

Dr Labatts stora verk ligger dock i hans arbete med att utrota barn-tuberkulosen, och barnkolonierna i länet samt ”barnpaviljongen” vid

sanatoriet vittnar därom. Denna sistnämnda hyste på sin tid 80 barn. Senare blev den dock ett annex till sanatoriet, ännu senare har där varit s. k. allmän lungavdelning och från 1 januari 1959 skall den bli medicinsk avdelning till lasarettet i Arvika. Minnet av dr Labatt lever dock kvar och hans porträtt, målat av Grünewald, hänger i mottagningsrummet.

## Förstklassigt sanatorium

Vården vid sanatet är den förnämligaste som kan ifrågakomma, och för dess överläkare, dr Rolf Lemming, hyser Värmlands lungsjuka ett odelat förtroende. Om behandlingsmöjligheterna står på toppen så är det också välbeställt med patienternas möjligheter till förströelser. Ett utomordentligt välförsett bibliotek står till deras förfogande, likaså en relativt nyinredd konsert-

Forts. på sid. 15



Kommer detta sanatorium att stängas för lungsjuka?

# Hot och mutor i barnuppfostran ger ungarna en olycklig livsstart

Vi har under senare tid vid flera tillfällen konfronterats med fall då barn utsatts för dålig behandling, fysisk och psykisk misshandel eller utsatts för trakasserier eller terror. De flesta av oss reagerar mycket skarpt mot detta. Det gör vi också när vi kommer i kontakt med bigotta hem, där föräldrarnas vilja är den totalt dominerande och dirigerar barnens livsföring in i minsta detalj enligt en fastställd, kompromisslös moral- och sedekodex. Lika bestämt tar vi avstånd från hem där allting går vind för våg, där föräldrarna inte har den minsta kontroll över barnens förehavanden eller intresserar sig för när eller hur de kommer och går.

Vi är genast färdiga med ett omdöme, redo att ge utlopp för våra känslor i ord eller skrift. Ändå har vi i de flesta fall bara kännedom om de *yttre* förhållandena.

Vi vet ingenting om de inre faktorer som kan vara i verksamhet bakom den *yttre* fasaden. Bakom äga, misshandel och förtryck *kan* faktiskt ligga föräldrakärlek, välmening och en stark känsla av fosteransvar, även om de tar sig uttryck som är oförenliga med nutida rättsbegrepp och psykologiska uppfattningar. Bakom skenbar försummelse och ligkiltighet *kan* ligga resignation och defaultism. Det är ju tyvärr inte ovanligt i vår tid att föräldrarna knappast orkar med sina barn. Skillnaden i uppfattningar, intressen och ideal har blivit så stor att föreningsbanden mellan generationerna kan luckras upp och brytas. Föräldrarna sitter då där med sin maktlöshet, med insikten om att ha misslyckats i sina kanske valhänta och otidsenliga försök att leda och styra den gryende personlighetens utveckling, att ha förlorat greppet, medan barnen går sina egna vägar.

## Vi dömer för snabbt

"Livet är kort, erfarenheten be-  
dräglig och omdömet svårt", sade  
de grekiske lärde under antikens  
dagar. Vi borde nog tänka litet på

## ARNE TALLBERG

kåserar om barnuppfostran. I  
samhället slår vi vakt om demo-  
kratin och yttrandefriheten, vi  
vill ha rätt att kritisera överhet  
och auktoriteter, men våra barn  
ger vi inte alltid denna rätt.  
Mutor, hot och utpressning an-  
vänder vi oss ibland av i upp-  
fostran, men vi tänker inte på  
att detta kan bli bumeranger  
mot oss själva.

den där satsen ibland. Alltjämt är  
vi litet för snabba med vårt om-  
döme, litet för självsäkra i vårt dom-  
slut innan vi *vet* tillräckligt om fal-  
let för att bedöma det och inte bara  
ge uttryck för en känslolärd re-  
aktion.

Tidningarna slår upp en akut, des-  
perat konflikt inom en familj och  
förser den med säljande sensations-  
rubriker i ögonblickets ställnings-  
tagande. Det händer — inte alltid  
men ibland — att den fortsatta ut-  
redningen tecknar en annan och



Ägnar vi tillräckligt med tid och intresse  
åt våra barn? Förklarar vi för dem var-  
för det och det är förbjudet? På bilden  
dr Gustav Jonsson, Skå-Edeby

mera nyanserad bild av bakgrunden  
till det skedda. Då krymper i all-  
mänhet också rubrikerna.

Precis som tidningarna dömer de  
flesta av oss i ett ögonblickligt ställ-  
ningstagande, hårt och kategoriskt i  
den uppflammande indignationens  
tecken. Får vi senare veta att det  
hela låg till på litet annorlunda sätt,  
kanske vi muttrar litet förläget:  
"Jaså, ja, det kunde man ju inte ve-  
ta." Men *då* tar vi inte fram de stora  
brösttonerna.

Vi hämtade nyss fram ett ut-  
tryck från antiken som kan vara  
värt en stunds begrundan. Det finns  
fler, t. ex. det om vem som har rätt  
att kasta den första stenen.

Det finns egentligen bara en enda  
familj beträffande vilken vi känner  
*alla* fakta i målet, och det är vår  
egen familj. Men hur ofta begagnar  
vi oss av denna enastående insyn  
och försöker *objektivt* och kritiskt  
bedöma vårt eget förhållande till fa-  
miljens övriga medlemmar, vårt eget  
sätt att fostra våra barn?

## Förbud skall motiveras

Det nutida idealet för förhållandet  
inom en familj är en demokratisk in-  
tressegemenskap med delade skyl-  
digheter och rättigheter, kamrat-  
skap, öppenhet, förtroende och to-  
lerans.

Att fostra barn är en svår konst.  
Vi vill göra våra barn till sunda,  
självständiga och rättrådiga männi-  
skor. Men alla gör vi våra misstag  
på vägen till det målet. Vi brister i  
konsekvens när vi skall överföra i  
samhället accepterade begrepp till  
den egna lilla kretsen.

I samhället slår vi vakt om ytt-  
randefriheten. Men hur ofta ger vi  
våra barn tillfälle att förklara sina  
handlingar eller anmäla en avvika-  
nde uppfattning i en viss fråga?  
Vi betraktar det som en medborger-  
lig rättighet att fritt kritisera över-  
het och auktoriteter. Men ger vi  
våra egna barn denna rättighet?  
Försöker vi inte med alla medel  
värna vår auktoritet och vårt ofel-  
bara omdöme i stället för att offra  
en stund på att förklara och moti-



Aga enligt en träskulptur av Döderhultaren

vera? Ett förbud utan motivering ter sig många gånger för barnen som meningslöst, obefogat eller rent av som ett intrång i deras frihet. Själva vägrar vi att respektera förbud för vilka vi inte kan finna någon saklig motivering!

Det har på senare tid förekommit några mutåtal i vårt land vilka väckt stor uppmärksamhet. Vi är alla ense om att mutor är något otrevligt och fult som inte kan tolereras i ett demokratiskt samhälle. Lika bestämt vänder vi oss mot varje form av hot eller utpressning. Och ändå är alla dessa tre förkastliga företeelser dagligen förekommande i ett otal svenska hem just i vårt förhållande till våra barn. Jag skulle tro att de flesta av oss känner igen fraser som "Om du inte lyder ögonblickligen, så..." eller "Sätter du dej inte genast och läser dina läxor, så får du inte gå med på söndag!" eller "Kila nu ner och handla det här åt mamma, så får du köpa gott för 25 öre åt dej!"

#### Hot ett svaghetstecken

Ställer man upp sådana där ytt-randen framför oss, ler vi kanske eller rycker på axlarna. Det där är väl inte så märkvärdigt, ingenting att bråka över. Det där rinner ur en av bara farten utan att man själv

tänker så mycket på vad det egentligen innebär. Så har det varit i alla tider. Man måste sätta litet fasthet bakom orden, och ibland kan det vara nödvändigt att sätta litet skräck i ungarna, även om man numera kanske inte lika ofta som förr skrämmer dem med sotarn eller polisen. Och att de får köpa sig något själva, om de går ett ärende är väl bara helt naturligt.

Ja, så där resonerar man och drar sig undan ansvaret för vad man säger eller hur man gör. Men ändå rör det sig faktiskt om mycket betydelsefulla ting ur *karaktärsdanande* synpunkt. Ett hot är alltid ett svaghetstecken. Kan man inte driva sin vilja igenom med lugn och fast övertygelse, är det inte mycket bevänt med auktoriteten. Desutom försätter man sig själv i ett ohållbart tvångsläge. Genomför man hotet, skrämmer man barnet till underkastelse. Gör man det inte, upptäcker barnet snart att det hela bara är munväder, en maktlös bluff, ett slag i luften. Och vad blir det sedan kvar av föräldraauktoriteten? Ett upprepat hot, som aldrig omsätts i handling, blir snart till ett för båda parter irriterande tjat. Och skulle man handla än så, än så, skapar man osäkerhet hos barnet och framstår själv som oberäknelig och inkonsekvent, för att inte säga opålitlig.

#### Utpressning kan bli bumerang

Samma sak är det med utpressningen. Den sätts in mot något för barnet särskilt åtråvärt och i allmänhet mot något icke direkt förestående. Det hela blir en form av andlig tortyr som skapar en inre spänning och oro som i sin tur skapar sämre förutsättningar för lösandet av den uppgift som måste vara fullgjord för att utpressningshotet skall tas tillbaka.

25-öringen till gott för att barnet skall gå ett ärende är ren och skär muta. Den är ingen belöning efter fullgjort uppdrag utan ett lockbete, ett smörjmedel, för att förmå barnet att sätta sig i verksamhet.

Saken har en annan och kanske ännu allvarligare sida. Använder föräldrarna — av obetänksamhet eller svaghet — dessa påtryckningsmedel mot barnen, finns det en stor risk för att också barnen så småningom tar upp dessa vapen och använder dem som bumeranger för att främja *sina* intressen gentemot föräldrarna och andra, och då har man sannerligen givit dem en mycket olycklig start i livet!

#### ETT SJUKHUS...

Forts. fr. sid. 13

och biograflokal. På varje avdelning finns ett mindre skrivrum, där skrivmaskin hör till inredningen och där det också finns bekväma möbler att låta besökarna och patienterna nyttja när så påkallas. Utomhus har man en stor och välhållen miniatyr-golfbana.

Patientföreningen Enighets kiosk-rörelse inbringar i arrendeavgift omkring 4.000 kronor om året. Denna affär innehas nu av en f. d. patient. Styrelsen för föreningen bestod i skrivande stund av Erik Sandblom, Munkfors, ordf. Birgit Eklind, Hagfors, sekr. och Harald Larsson, Väse.

Liksom väl de flesta patientföreningar dras denna med vissa svårigheter — man har svårt att hålla intresset vid liv för föreningsverksamheten. Detta sammanhänger i stor utsträckning med förhållandet att det numera på sanatet ligger många något äldre patienter samt

Forts. på sid. 11

Ni har väl prenumererat  
på STATUS ?



# Kan surmjölk förlänga livet?

Gång efter annan redovisas i pressen att särdeles pigga åldringar existerar. Dels har vi de s. a. s. "anrika" åldringarna varom Gamla Testamentet berättar: Abraham 175 år, Isak 180 och Jacob 147 år. Småpojkar allihopa kan de säjas vara vid sidan om den verkliga åldringen, Methusalem, 900 år. Ingen av dessa kan dock säjas vara dagsaktuell och till bekymmer för hårt trängda familjesidesredaktörer. Dagsaktuell är väl inte heller stiftaren av biskopdömet Glasgow, Mungo från Kent, som blev 185 år. En fiskare från Yorkshire, H. Jenkins, var 169 år när han gick hädan 1670. (Denne sanne yngling instämde f. ö. en gång till domstol för att vittna om vad som hänt för 140 år sedan. Han biträdde då av sina söner: 102 respektive 104 år gamla!) Även Jenkins måste emellertid bortföras ur listan över dagens jubilarer. Detsamma gäller engelske odal mannen Thomas Parre, som gick bort i en ålder av 152 år och 9 månader. 120 år gammal gifte han f. ö. om sig. Detsamma gäller vidare Christian Drakenberg fra Danmark som gick hädan den 9 oktober 1772 i en ålder av 145 år, således på två år när en Jacobs like.

De ynglingar på alerten som familjesidesredaktörerna får syssla med är mestadels yngre. Och ålderdomsforskningen — gerontologi har blivit en internationellt accepterad term för denna — tar nog med viss tveksamhet del av uppgifter om åldringar i Abrahams, Isaks och Jacobs klass. Med avsevärd tveksamhet vänder sig gerontologin också mot berättelserna om hur gamle kung David höll sin livslåga fladdrande med hjälp av en tjänarinna, Abisag av Sunem. Denna ungmö säjs ha sovit i gamle kung Davids famn. Avsikten därmed var att motverka den ålderdomssvaghet kung David ansattes av.

Också ett annat exempel, från Holland, tar gerontologin del av med tveksamhet. Det berättas därifrån att en ansedd medicinsk auktoritet, läkaren Boerhaave, hos vilken bl. a. vår Linné studerade, ordinerade en åldrig borgmästare i Amsterdam att sova mellan två unga flickor, och — berättas det vidare — denna ordination skulle ha haft en synnerligen välgörande verkan.

Ålderdomsforskningen vederlägger som sagt detta och förklarar många andra folkliga föreställningar föga trovärdiga. (Tanken med de unga flickorna som "sängvärmare"

bottnar i att man i den folkliga föreställningen länge trodde att de unga flickornas andedräkt och värme "överförde" kraft.) Gerontologin menar att ingen kan fly från ålderdomen. Men man är inte främmande för att en vetenskapligt grundad ålderdomsforskning kan förlänga människornas liv högst betydligt.

## Stenåldersmannen blev 30 år

Går man tillbaka i historien kan man konstatera att medellivslängden under forntiden var snålt tillta-

Av RUNE M. LINDGREN

gen: 20—30 år är den tillförlitligaste siffra man kommit fram till. Än nu fram till 1800-talet var medellivslängden låg och det är först i början på 1800-talet som en jämn stigning inträder. Fram till 1900-talet, i sekelbrytningen, kunde människorna (i Europa) hoppas på att uppleva de 50 åren och under 1900-talet fram till idag har stigningen fortsatt och nu är medellivslängden 70 år. Generellt sett kan kvinnorna hoppas på att bli äldre än männen.

Förändringen har kommit därav att hygieniska förbättringar, som varit ganska revolutionerande, inträtt. Tbc:n — den stora folksjukdomen — har också drivits på reträtt, epidemierna bekämpas effektivt och spädbarnsdödligheten har nedbringats. Dessutom har tillkommit introducerandet av insulin, leverpreparat, sulfapreparat, penicillin och andra antibiotica samt framgångar på det kirurgiska området.

Det är således fullt i sin ordning att man ägnar de vetenskapsmän som framom andra gjort betydelsefulla insatser på det här området någon tanke då och då. Och Louis Pasteur (1822—1895) är en av de största. Han "upptäckte bakterierens andel i människans sjukdomar", något som kan låta banalt, men vilken upptäckt förvisso inte var banal när den gjordes. Robert Koch (1843—1910) bidrog genom sin forskning kraftigt till bekämpandet av tuberkulosen. Joseph Lister (1827—1912) hör inte till de allra kändaste men han introducerade den antiseptiska behandlingen i kirurgin. Paul Ehrlich (1845—1915) grundlade kemoterapien och gav världen medlet mot syfilis: salvarsan. Wilhelm Röntgen (1845—1923) "upptäckte" röntgenstrålarna, fysikens största hjälp till medicinen, och Alexander Fleming (f. 1881) gav oss penicillinet. George Minot (f. 1885) gav behandlingsformen för pernicios anemi genom sitt leverpreparat, och Frederick Banting (1891—1941) var en av upptäckarna av insulinet, som hjälper sockersjukans offer.

## "De vises sten"

Ålderdomen kan vi inte fly undan... Men människorna har alltid drömt om att hejda den, i desperata försök att förbli i en evig vitalitetens, de fulla krafternas och mognadens sommar. "De vises sten" har inte bara alkemister sökt efter utan också läkare. "Livselexir" av olika slag har man också experimenterat med, elixer vars syften skulle vara att uppskjuta åldrandets förfall, förnya och bevara i ungdom, och förlänga det korta människolivet. Man har också anlitat astrologer, vilka haft till uppgift att utröna de gynn-

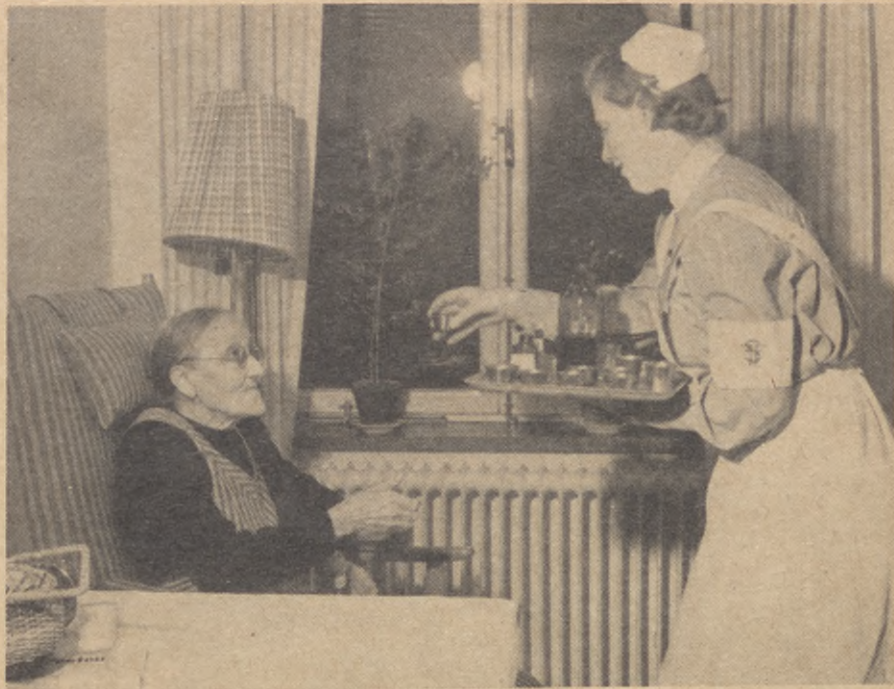
samma respektive farliga stjärnkongstellationerna, de i vilkas tecken människorna kunde gå mot seger, respektive undergång.

I det gamla Egypten var man bergfast övertygad om nyttan av att kräkas och svettas ofta och rikligt. Detta skulle, menade man, ge långt liv.

Gerontologin arbetar med nytkrare syn på ålderdomen. Man noterar först att det framförallt är två sjukdomar som sätter punkt för människolivet: kräfta och åderförkalkning. Några effektiva metoder att bemöta kräftan har man inte ännu nått fram till och även inför åderförkalkningen står man ganska maktlös.

Vetenskapen har kunnat konstatera att åderförkalkningen inte är oupplösligt förenad med hög ålder. Många mycket gamla har visat få eller inga förkalkningssymtom. "När döden i dessa fall inträder", säger med. dr Torben Geill som forskat inom området, "beror det på att cellvävnaderna har en begränsad funktionstid, och att de till slut gå under. Dessa företeelser i vävnader och organ representera därför de egentliga ålderdomsförändringarna. Om denna celldöd beror på brist på ämnen som är livsviktiga för cellernas tillväxt, eller om den är en följd av en anhopning av cellförstörande ämnen, låter sig t. v. inte avgöras."

Man räknar med dels den *kronologiska*, dels den *biologiska* åldern



Ännu vet man inte vad åldrandet beror på

inom ålderdomsforskningen. Man räknar vidare med en viss ärftlighet — dvs. anser sej kunna konstatera att åldrandet avspeglas olika inom olika familjer. Inom vissa familjer kan typiska ålderdomssymtom sätta in snabbt medan inom andra åren går till synes spårlöst förbi. Man räknar också med yttre faktorer som kan påskynda ålderdomsprocessen: dåliga sociala förhållanden, hårt arbete, svår psykisk belastning, brist

på sömn, missbruk av sprit och medicinska preparat, under- respektive övernäring samt givetvis sjukdomar av olika art. Typiska ålderdomssymtom är den nedsatta reaktionsförmågan: trötthet vid all tankeanstängning, flackande intresse, ensidighet, självupptagenhet.

Ålderdomsforskningen anser sej också kunna fastställa eller med stor sannolikhet förutsäga att därest föräldrarna uppnått hög ålder finns det också stora utsikter att barnen lever länge. Om bara den ena av föräldrarna uppnått hög ålder förminskas möjligheterna för barnen avsevärt. Stor sannolikhet finns också i påståendet att barn som föds när modern är ung uppnår högre ålder än de barn som föds då modern är gammal.

### Självförgiftning

Den ryskfödde biologen Ilja Metchinoff har i detta sammanhang fört fram en omdiskuterad tes. Han menade att den rikliga förekomsten av förruttelsebakterier i människans tjocktarm befrämjar bildningen av giftämnen som upptas och följer med blomomloppet. Åderförkalkningen skulle, menade han, vara en direkt följd av den självförgiftning som uppstår härigenom. Hans teser är dock inte accepterade av gerontologin. Inte heller hans rekommendation att man skulle äta surmjölkprodukter vilka skulle motverka

Forts. på sid. 29



Förmågan att förbli pigg och kry långt in i ålderdomen hänger samman med ärftliga faktorer



Per Ahlström, ordförande i styrelsen för Björkefors, tar emot en gåva till konvalescenthemmet från tbc-föreningarna i Värmland

Gerda från Södertälje, Asta från Motala och Eva från Stockholm lär sig konsten att koppla av



## Björkefors i Värmland — patron Sintrams gård

I snart två år har Värmlands Centralorganisation för lungsjuka drivit konvalescenthemmet Björkefors uppe i Fryksdalen. Värmlänningarna är mycket nöjda med sitt konvalescenthem — fullt naturligt eftersom Björkefors har det skönaste läge man kan tänka sig på stranden av Fryken och i en trakt som besjungits som en av de vackraste i Värmland.

Den senaste sommaren har bjudit Björkefors gäster på en hel del förutom vila. Många gäster har haft bilar och med dem har man företagit turer runt om i bygderna till platser som varit sevärda: Rottneros, Mårbacka, utsiktsplatsen på den höga Tossebergsklätten — "Gurlitta klätt"

i Gösta Berlings saga — och Vitsands kommun, där f.ö. Sveriges första manliga "distriktsköterska" är verksam. Man har också gjort utflykter till forsande bäckar inne i de djupa Östmarksskogarna vid norska gränsen.

Men även inomhus är det trivsamt med stora rum och goda bäddar och god mat. En TV-apparat har åstadkommits genom donationer från bl. a. sanatoriet i Arvika och dr Pählson på Rottneros.

En begivenhet på Björkefors i sommar var också den stora kontaktträffen, då Värmlands Centralorganisation för lungsjuka bjudit in alla de fem konvalescentföreningarna i länet.

Konvalescenthemmets husmor, frkn Karin Byström, är värmländska med ett äkta jössehärslynne



Björkefors är synonymt med patron Sintrams herrgård i Gösta Berlings saga

Text och foto: OVE NORD

Fruarna Randi Björk, Karlstad, och Daisy Hellberg, Hammarö, flankeras av fruarna Gullan Ahlström, kassör i Värmlands CO, och Anna Creutzer, ordf. i Karlstad



Bakom en vacker gammal port leder allén till Björkefors





Per Ahlström, ordförande i styrelsen för Björkefors, tar emot en gåva till konvalescenthemmet från tbc-föreningarna i Värmland

Gerda från Södertälje, Asta från Motala och Eva från Stockholm lär sig konsten att koppla av



## Björkefors i Värmland — patron Sintrams gård

I snart två år har Värmlands Centralorganisation för lungsjuka drivit konvalescenthemmet Björkefors uppe i Fryksdalen. Värmlänningarna är mycket nöjda med sitt konvalescenthem — fullt naturligt eftersom Björkefors har det skönaste läge man kan tänka sig på stranden av Fryken och i en trakt som besjungs som en av de vackraste i Värmland.

Den senaste sommaren har bjudit Björkefors gäster på en hel del förutom vila. Många gäster har haft bilar och med dem har man företagit turer runt om i bygderna till platser som varit sevärda: Rottneros, Märbacka, utsiktsplatsen på den höga Tossebergsklätten — "Gurlitta klätt"

i Gösta Berlings saga — och Vitsands kommun, där f.ö. Sveriges första manliga "distriktsköterska" är verksam. Man har också gjort utflykter till forsande bäckar inne i de djupa Östmarksskogarna vid norska gränsen.

Men även inomhus är det trivsamt med stora rum och goda bäddar och god mat. En TV-apparat har åstadkommit genom donationer från bl. a. sanatoriet i Arvika och dr Pählson på Rottneros.

En begivenhet på Björkefors i sommar var också den stora kontaktträffen, då Värmlands Centralorganisation för lungsjuka bjudit in alla de fem konvalescentföreningarna i länet.

Konvalescenthemmets husmor, frkn Karin Byström, är värmländska med ett äkta jössehärslynnne



Fruarna Randi Björk, Karlstad, och Daisy Hellberg, Hammarö, flankeras av fruarna Gullan Ahlström, kassör i Värmlands CO, och Anna Creutzer, ordf. i Karlstad



Björkefors är synonymt med patron Sintrams herrgård i Gösta Berlings saga

Text och foto: OVE NORD

Bakom en vacker gammal port leder allén till Björkefors



Så litet och lustigt stationshuset såg ut numera — precis som ur en bilderbok för barn. Men det var nymålat, det gick tydligen framåt för kommunen. Det var gult och prydligt och samhällets namn stod angivet med stora, svarta bokstäver. När han lämnade socknen för några år sedan för att fara ut i världen och bli någonting, då var huset grått, omålat och namnlöst. Nu vandrade han här längs perrongen igen, dinglande med sin väska. Han var på hemväg för att hålla semester. Det var visst bara han som steg av. Där stod stinsen, tjock och stram i hållning som förr. Han vinkade med sin flagga, rullade ihop den och gick in på expeditionen med en liten låda under armen. Tåget pustade i väg. Och här stod han nu alltså, Evert Malm, stadsbo. A, vad allt verkade litet och futtigt. Ja, han kom ju från storstaden, var van vid folk och larm och rörelse. Här fanns inte en människa. Bara några unga glopar stod och glodde som om de aldrig hade sett folk förr. Nåja, han hade väl själv stått så där en gång i tiden... Vad skulle folk förresten titta på här på orten. Fanns just inte så mycket annat att kika på än tåget och tågresenärerna.



Om Sveriges historia. 1958

och ingenting. Att man bara stod ut, tänkte han. Fast ibland var det ju lite avkoppling, lite nöje. Det var auktion någonstans. Logdans i någon by. Eller man nöjde sej med att slå dank — titta efter om man såg någon.

faderns ansikte lysa upp, den saken var klar. Här kom ende sonen hem från storstaden där han hade avancerat till kontorist vid det här laget, ja, säkert — eller kanske till och med till kamrer!

Evert Malm stannade till. Ena grova, rispiga handen for upp emot ansiktet som om han plötsligt ville dölja det. Han tittade sej förvirrad omkring. Det flammade till av skräck i hans ögon. Han stod en stund och tänkte. Åja, jag har inte kommit med nära överord, tänkte han. Jag var kontorist då... i varje fall så hjälpte jag till på ett kontor. Det var under det första året. Sedan blev det lite annorlunda... en sak som inte angick någon.

Han fortsatte. Fadern skulle i alla fall lysa upp nu. Här kom sonen som hade blivit finkarl i storstaden. Nu hade han semester.

Plötsligt var det en annan sak — han saktade in stegen när han tänkte på den. Fadern måste verkligen ha väntat och väntat... Synd ändå att han inte förmådde komma i väg den dag som han nämnde i brevet. Fast å andra sidan: nog hade man väl rätt att unna sej några extra stunder med kompisarna; man hade ju i alla fall semester! Men att sitta där på fiken en hel veckas tid, det kanske var lite väl drygt, förstås... Men det fick ju inte gubben reda på.

Evert Malm fortsatte. Ökade ut stegen nu. Här och där låg några

## Den vackraste tiden

Novell av SVEN O. BERGKVIST

Och om man ville kunde man ju åka med i drömmarna. Slå sej ner och ha det skönt. Vara på väg till det stora och hemlighetsfulla...

Han gick ner emot stora landsvägen — stora? Han kunde inte annat än skratta. Ja, här sprang man en gång i tiden, var snorvalp och på väg till skolan eller på hemväg från skolan — om man nu inte var på språng efter skrot som man kunde sälja till skrothandlarn, alltid blev det någon kopparslant. Eller man kanske var på jakt efter flickor — man var nog en filur, tänkte han. Fast det blev ju just inte mer än att man skojade med dem, drog dem i håret eller knuffade dem i dikena.

Ja, så hade han blivit äldre och han hade gått den här vägen då också — gått här fram och tillbaka mellan hemmet och Røjningen där han gick som dagsverkskarl för lite

Nog hade han vandrat den här vägen. Men så for man ju ut i världen... bort till det stora och hemlighetsfulla.

Och nu skulle han hem på semester. Evert Malm rätade till hatten. Han såg neröver rocken... skulle varit bra om man kunnat skaffa en ny, förstås: skulle ha smakat att ha haft något fint på sej nu när man äntligen besökte sitt gamla hem och sin gamla hembygd. Kostymen var det heller inte så mycket med, egentligen. Och skorna... ja, han borde åtminstone ha halvsulat dem.

Det spelade nog förresten inte så stor roll hur han såg ut. Det var väl inte så värst med farsgubbens ögon vid det här laget; det var ju lite si och så med dem redan när han gav sej i väg. Men nog skulle

gråa stugor utspridda som ruttna löv. Här verkade så litet och mörkt och trist. Ändå var det mitt i sommarn. Den vackraste tiden, egentligen. Jo, nog var det väl tjusigt på något vis. Solen sänkte sej ned bakom den taggiga horisonten, liksom rev sönder sej och färgade en del av grönskan. Fåglarna kvittrade och det doftade frisk jord.

Ja, nog var det väl en ganska skön plats det här.

Lite svettigt, förstås. Han kände att han började bli rätt så varm. En dricka skulle inte skadat. Var det verkligen så här lång väg förr också genom socknen? Det var det naturligtvis. Men man kunde då undra. Han ökade ut stegen. Mötte inte en människa — lika bra så. Tids nog träffade han väl både den ene och den andre. Han såg en och annan på åker och äng, bakom trilla eller höskrinda. Stackars folk, tänkte han — här blir de kvar, här på rena rama landet.

Plötsligt tyckte han att han kände igen en som gick och räfsade. Var det inte Alfred? Det var det bestämt. Ja, han hade blivit fastnande här, Alfred. Stackarn. De var skolkamrater. Egentligen var han inte så dum i skolan. Där låg man faktiskt i lä, tänkte han. Konstigt att Alfred blev stannande här... De hade varit rivaler också. Det gällde Elsa. Det var hårda bud ibland. Men så dog ju Elsa på lasarettet. Så ingen vann. Han kanske hade avstått under alla förhållanden. Fast

Elsa var fin och snäll, förstås. Men man hade ju blivit bunden och så hade man väl gått kvar här om det nu...

Det var värst vad det var långt genom socknen. Men nu var han i alla fall snart framme. Här låg alltså stugan — stugan? Knappast mer än ett ruckel. Gubbstackarn kom sej visst inte för med mycket nu för tiden. Dörren hängde snett, taket var knäckt på något vis, väggarna omålade...

Han rätade till slipsen ute på bron som knarrade och knakade. Han ordnade anletsdragen, kände huden strama över kindknotorna. Det var torrt i munnen. Han stoppade in en tablett för andedräktens skull. Han märkte att handen skalv när han tog i dörrhandtaget. Han stod en stund i farstun och andades. Lyssnade. Inget hördes därinifrån.

Det kunde väl inte ha hänt något...

Han knackade på.

— Stig in, sa någon med sludrig röst.

Han gjorde så. Och plötsligt stod han därinnanför dörren och bara såg. Hade han kommit rätt? Var allt detta sant? Var det verkligen fadern som satt där vid spisen — den där magre, skäggige, krokige? Och det här köket var det samma kök som han själv hade bott i en gång i tiden. Här var grått, här var lågt och trångt. Och en sådan underlig, kväljande doft! Och så varmt, nästan hett! Nu såg han... fadern

satt och eldade. Så här mitt i sommarn satt han och lade in i spisen!

— Goddag, sa Evert Malm.

— Jag ska inte ha nånting, sa fadern. Här springer så många och säljer...

— Känner du inte igen mej?

Då stängde fadern spisluckan och tittade upp med sina färglösa, vattniga ögon. Han försökte liksom lyssna sej tillbaka till orden som nyss hade nått honom, vred och vände på huvudet. Och mycket riktigt, nu lyste hans ansikte upp.

— Är det du? sa han. Kommer du redan?

Ever Malm blev paff. Kom sej inte för med att svara på en stund.

— Ja... jaa, sa han sedan. Det blev så... att jag kom i väg lite tidigare.

Han kom inte ur fläcken. Jag måste ha kommit fel, tänkte han. Han bara såg. På fadern. Runt i köket. Man skulle ha haft en sup, tänkte han.

Nu blev fadern ivrig. Han reste på sej, det ryckte i axlarna på honom, han kastade med huvudet, log, ja, skrattade. Evert Malm kände hur det isade utefter ryggraden. Fadern började fumla med spisringarna — fadern?

— Måste få på en tår, sa han. Här kommer det ju finfrämmande.

Lite senare satt de vid bordet och drack kaffe — kaffe? Evert Malm tittade ut genom fönstret, det som han såg därute verkade i alla fall sannare. Det började visst kvällas nu. Solen var borta och skymning-en kastade ut sina blå slingor.

— Doppa, sa fadern och räckte honom skorpfatet med darrande hand.

— Tack, sa han och tog en.

— Vi får ta det lite provisoriskt så länge, sa fadern. Bara mor kommer hem så... Hon gick och handlade strax innan du kom. Mötte du henne inte?

Han ryckte till. Han stirrade på fadern. Det hettade i hans panna. Brände i munnen. Kylde någonstans inuti honom. Mor?

— Nåå?

— Nää, sa han. Det gjorde jag inte...

— Hon kanske var inne hos handlarn då, sa fadern.

— Ja... jaa.

Fadern tog en skorpa med skäl-vande hand. Den försvann in i den insjunkna, tandlösa munnen. Han nickade till när han svalde.

Forts. på nästa sida

Teckningar av OVE DAHLSTRAND



Det var visst bara han som steg av

— Du kom in på kontor du, sa han.

— Jo.

— Vi visste från början, mor och jag, att det skulle bli nånting av dej, sa fadern. Du har huve... det hade du redan som liten.

Evert Malm skruvade på sej. Man skulle ha haft en sup, tänkte han.

— Jag tror jag går ut en sväng och tittar mej omkring lite, sa han och reste sej. Det var ju länge sen sist nu. Och så är det ju så fint väder... vackraste tiden.

— Om du möter mor så säj åt henne att skynda sej hem, sa fadern. Så vi får mat nån gång.

Han snubblade utför bron. Det där var inte sant, tänkte han — inte det jag såg, inte det jag hörde. Hur hade allt kunnat förvandlas på detta sätt. Tänk om mor hade levat och kunnat se alltihop...

Härute var det friskare. Det doftade grönska och skog och jord. Det var lite svalare nu. Han gick neråt vägen. Här var så tyst och stilla och överkligt numera. Men visst var det här vackert, det kunde ingen förneka. Blommor neg i diken. Mogen havre vajade på åkrarna för mild, varsam vind. Kor betade sävligt på en äng. Björkar tog i ring bortom ett gärde. Jo, nog var det tjusigt, det här med landet. Och särskilt nu när det var i vackraste tiden... Plötsligt såg han stugan där Elsa hade bott. Och där slingrade stigen ner emot sjön... de brukade vandra den ibland om kvällarna. När hon inte var ute med Alfred, förstås! Men efter hand blev det allt mer sällsynt att hon gick med honom. Det blev han själv som fick övertaget mer och mer...

Han skrattade till. Var fanns alla människorna numera? Han såg inte en enda. Jo, där kom faktiskt Alfred gående med en lie i ena näven. Gamle, praktige Alfred, här gick han och skrotade som förr. Han verkade hopsjunknen och hans gång var gungande.

De möttes.

— Hej, sa Evert.

Stannade. Och nu stannade Alfred också, tittade lite tveksamt på honom. Blinkade med ena ögat. Munnen öppnades men det kom inget ord. Han stod där stilla och förvirrad i skitigt, trasigt blåstall.

— Känner du inte igen mej?

— Joo, sa Alfred men det fanns tvivel i rösten.

— Det var länge sen sist, sa Evert på sitt språk, på stadsspråket.

— Joo, sa Alfred och torkade sej i pannan.

— Nu är man hemma på semester, sa Evert.

— Jaså, sa Alfred på landsspråk.

— Ja, man måste ju hem och titta om gamla socknen står kvar, sa Evert.

— Joo, sa Alfred och skrattade till och strök sej över den tunnhåriga hjässan.

— Annars är det som vanligt här?

— Jaa.

— Tänk... Elsa dog hon, sa Evert. En sån snäll och präktig jänta...



Han tittade upp med sina färglösa, vattniga ögon

När han nämnde hennes namn var det som om det ryckte till i Alfred. Han vände bort sitt ansikte. Han tog ett par steg, stannade. Han öppnade munnen och slog ut med handen för att liksom hitta ett ord men han fann inget.

Men så sa han:

— Nä, jag får väl gå hemöver...

— För min del ska jag se mej omkring lite, sa Evert. Det är skönt att ha semester... och man hade då verkligen tur med vädret.

— Ja, sa Alfred och gick ett litet stycke, men så vände han sej plötsligt tvärt om. Hur var det egentligen den där gången... på den där dansen? sa han och försökte skratta, men aldrig hade Evert hört sådant allvar i Alfreds röst.

— På den där dansen... vilken dans?

— Det minns du säkert, sa Alfred. Var... var Elsa där den gång-

— Jag kommer inte ihåg nån särskild dans, sa Evert.

— A... ha, ha, sa Alfred och försökte vara skämsam nu, men det hördes att det var rena allvaret. Den där kvällen, fortsatte han. När dom sa att du följde med henne hem och när dom sa att... ha ha ha ha... hon var hemma hos dej sen.

Alfred var alldeles blek i ansiktet nu.

— Jo, nu kommer jag visst ihåg, sa Evert. Nä... det gjorde hon inte, fann han sej. Det... var bara folkprat.

— Jaså, sa Alfred och nu hördes det att han var lättad.

— Folk pratar så mycket smörja, sa Evert. Rena, rama smörjan, sa han — men nu kom han verkligen ihåg att han hade varit med henne hem eftersom farsgubben hennes stod på vakt så gick de hem till honom i stället.

— Jo, det är nog så sant, sa Alfred. Nog pratas det, allt.

Och Alfred gungade i väg med sin lie och det syntes tydligt och klart att en tung börda tagits från hans axlar — han gick rakare nu. Evert log, skakade på huvudet och vankade vidare. Vad allt var underligt här på landet i alla fall. På något sätt började han nog längta tillbaka till staden. Men fadern... hur skulle det bli med fadern. Han skulle tala med kommunen; kanske kunde man ordna plats åt honom på ålderdomshemmet. Så här fick det inte fortsätta.

Evert Malm gick hemöver. Skulle Enog åka tillbaka i morgon. Behövde nog koppla av några dagar bland kompisarna efter det här. Sedan blev det bara att jobba och stå i igen. Upp tidigt på morron. Så fabriken hela dagen. Så hem till hyresrummet... eller i väg och få en dricka.


Fadern låg på soffan när han kom in. Ögonen var slutna. Men när han gick några steg över det knarrande och knakande golvet tittade han upp.

— Såg du henne? frågade han.

— Hon kommer nog snart...

— Det var bra. Så vi får lite mat, fortsatte han och nu slöt fadern lugnt sina ögon på nytt — snart snarkade han.

Forts. på sid. 30



## Lappjikning under vargjakt

I vidjerruggarna bak Ljokko-Gaske  
strövar räven  
Björnen gömt sig lömskt bak Oivets fjäll  
Vargen sover int  
han är mätt av mina renar  
käften tjuver högt mot månen  
hans rumpa hänger  
Norrskan kastar eldspjut mot den fule varg  
Norrskan kastar glädje åt den magre lapp  
Norrskenet är lappens bror  
Månen lyser rännarn genom natten  
Spåren letar vargen  
kniven letar vargens strupe  
Renen ser int vargens käft  
Renen ser int jökeln's hål

När ska Aslak sova?  
När ska Aslak äta?

Vargens tjut är nära — ?  
Tjädern's fjädrar rivna över skaren  
Kylan gnäller över skaren  
Kylan gnäller under skidan  
— Stjärnan glittrar över Oivet

Nu flyr vargen rädd för Aslak!  
Aslak ränner efter vargen —  
Sen ska Aslak sova  
Sen ska hunden äta  
Sen ska sarvas vajjor vara glad  
Sen ska Aslak vara mycke glad!

PETER HÖGLUND

Teckning av ERLAND ULLMAN

Fotnot: Oive — fjäll  
Vajjor — renhonor

Ullman '58



På ettans lucka sträcker däcksfolket presenningar och skalkar med torra klossar. Från ettans bommar, som spretar mot regnet och det svängande fyrlyuset, hänger kladdiga vajrar som eldarsnor på fingrar.

Han ligger i förpiken med ett block under levern och trycker in till ettans rum.

Han kommer ihåg:

De låg med vinlast från Porto i rummen och de hade en kagge stående akterut i mässen och en slang och en hammare vid kaggen under bordet. Stuvorna i Porto hade ritat nakna kvinnor uppefter sidorna i treans rum. När en eldare skulle med den fyllda kaggen över luckkarmen var skepparn emot på båtsdäck: va helvete gör ni i rumme. Eldarn stod med huvut över lucköppningen och var sned av kaggen: jag har vatt å titta på de snygga bilderna i rumme. När sen eldarn kommit akterut gick de och tog loss kaggen som satt fast i lejdarn.

Förpiken rister sakta och långsmed sidorna börjar vattnet rusa och över sjön är många nattljus.

Uppåt går han i den svarta piken för att bygga en vall mot luckan i underdäck.

Trossen känner han som grova armar i händerna och mot knäna och han försöker lyfta en trossarm på en annan. Sen ligger han och skrevar med bena och med vänstra knät mot styrbords sida. Han gnuggar knät och sjunker mot styrbords sida.

När han kliat på bena ett tag drar han igen i trossen, men den är som

# Han i förpiken

Novell av  
**HELGE LILLJA**

en massa vador hur långa som helst slingrat tunga om varann.

Han känner båda sidorna av bron och har åkt färjan hundra gånger. I Jacks Bar har han suttit och skrivit på ett vykort med en kyrka att han mår bra. Han har vatt på sjömanskyrkans kaffefest och sett Chaplin i Stadens ljus. Han har haft en väninna på en bar och köpt ett hjärta för tietusen franc.

Hon bar hjärtat i en kedja mellan sina bröst. En dag försökte han ta hjärtat tillbaka. Då bet hon honom i handen och tvang honom släppa hjärtat. Sen fick han kallt vattnet i ansiktet ur en skopa. Det satt män i baren och ingen stod opp av hennes skrik. Men två måste bända hennes tänder från hans handled.

Så blev hon en hund som han inte fick smeka.

Snart kom det en hund som han fick smeka, och den försvann när han fick båt.

Han bodde på Frälsningsarmén och fick smutsiga fötter. Sen bodde han utomhus och han sov tungt när han hittat en slaf. En natt sov han i ett vinfat och han steg inte opp när en gendarm kallade och slog med batongen mot fatets vägg. Också hunden som fick smekas låg tyst, fast orolig vid hans fötter.

Han äter en bit av skaffningen och kommer ihåg:

Det var vid en husvägg utan fönster, inte en riktig glugg fanns där, bara hål och rämnor efter golv i teglet. I den väggen hade ett hus suttit fast. På marken var stenar och bråte; på stenar satt de mot väggen och framför dem var en stor yta mark fram till gatan. Ibland kunde nån slänga en tomflaska över sterna och den kunde fortsätta långt över sanden och klirra hel ut på gatan.

Han kommer ihåg mera:

Det kom en motorman till husväggen. Han var på en sveabåt och hade lite pengar. Han köpte två flaskor vin. Vid andra flaskan sa han de skulle gifta sej. Han skulle ta henne från de jävla råtthåle, sa han. Och han läste högt ur ett brev som han fått av en bror som är frälst. Han läste inte allt i brevet, men det som stod om "det goda hjärtat" läste han. Sen sa motormannen att hon inte är sämre än andra. Då tänkte han att "det goda hjärtat" bär hon nog utanpå mellan bröstet.

Det salta köttet slänger han i piken.

Han kommer ihåg annat.

Han kommer ihåg och kommer snart ihåg för mycket. Han kommer ihåg så mycket att han inte mera kan ligga still. Minns han det roliga tror han det inte går bra därför och minns han det tråkiga är det ganska roligt nu. När han satt sej opp känns underdäcket i hans rufsiga hår.

Han stiger med en brinnande tändsticka akterut i piken. Rätt ut i piken har han kastat det salta köttet; hittar det på durken och gömmer det under en trosslinga. Taljan som han först legat på har fått liv i ena blocket, han tystar det mot skottet med sin fot. Sen hör han ett annat ljud: en märkspik vrider sej mellan springorna i ett bord. Under bordet ser han stroppar och en tom flaska. Sin egen flaska med bara lite vatten har han gömt i trossen.

Forts. på sid. 30

Teckning av ELOF LINDBÄCK



# Från vårdkasen till telefonen

Behovet att snabbt överföra budskap har alltid funnits och sedan urminnes tid har människan använt sig av olika system härför. Kurirer till häst red natt och dag för att överbringa budskap om krig och örlog. Signaleldar och vårdkasar flammade på högt belägna platser och varnade mot annalkande fiender eller för att sammankalla de vapenföra männen.

Från den grekiska historien känner vi till hur budskapet om Trojas fall på en natt sändes via nio signaleldar den sextio mil långa vägen från Mindre Asien till Argos i Grekland.

Hemma i Sverige brukades vårdkasor flitigt så sent som i början av 1800-talet. Vakhållningen kring kasarna var den tidens sätt att ligga i beredskap mot fiendens överraskande angrepp. Vårdkasen hade naturligtvis sin begränsning. Greker och romare insåg snart detta och hittade på ett system där man med flaggor, eller nattetid med facklor, kunde sända bokstäver och ord.

Bokstäverna i alfabetet sattes upp på en tavla med rutnönster liknade ett schackbräde med totalt tjugofem rutor. På varje ruta hade en bokstav sin bestämda plats. När man ville sända en viss bokstav signalerades först vilken ruta som avsågs lodrätt räknat och sedan vågrätt. Två flaggor följda av ytterligare två markerade sålunda bokstaven i ruta nummer 2 lodrätt och vågrätt.

Signalsystemet kallades för optisk telegraf och den fick en efterföljare i fransmannen Chappes takugraf, ett slags semaforssystem placerat på högt belägna punkter. På franska regeringens uppdrag byggde Chappes en optisk telegraflinje mellan Paris och Lille år 1794. På tjugominuter kunde man här sända ett kort meddelande den 47 mil långa vägen till Paris, vilket på sin tid var en sensation.

Vi i Sverige fick närmast efter fransmännen tack vare en företagsam finlandsvensk vid namn Edelcrantz ett s. k. optiskt telegrafnät. I en avhandling som denne utgav 1796 heter det:

”Det är Herr Chappes i Paris som den hedern tillhör att genom sin nya uppfinning av Telegraph ha verkställt den konsten att till vad avstånd som helst framskaffa under-

rättelser om allt som med ord kan uttryckas och med en hastighet som övergår ljudets.”

Den elektriska telegrafens sätte punkt för Edelcrantz optiska. Första intrånget i vårt land daterar sig till 1858, då en elektrisk telegraflinje anlades mellan Stockholm och Dalarö.

## Telefonen uppfanns 1876

Den elektriska telegrafens var naturligtvis ett revolutionerande framsteg, men det var först 1876 då Alexander Graham Bell fick patent på sin uppfinning telefonapparaten, som gemene man fick en möjlighet att utnyttja tekniken för privata budskap.

Sommaren 1877 kom telefonapparaten till Sverige. Den introducerades på den svenska marknaden av

Av BIRGER ÖSTERUP

en norsk ingenjör Hopstock, som förrevisade undret för konungen och en hel del andra intresserade. En och annan nappade på kroken. Bl. a. satte gasverket i Stockholm upp en telefonanläggning mellan verket och en av gasklockorna.

Dåtida tidningar började införa notiser om lyckade telefoneringar även på längre sträckor, exempelvis mellan Malmö—Lund och Göteborg—Jonsered.

Banbrytarna i all ära men det är först i våra dagar som milstolparna i överföringens historia håller på att passeras. Telefonien brottades länge med problemet om kabelanläggningar på oceanernas botten innan den frågan kunde lösas. Marconi förde in utvecklingen på den trådlösa telegrafen och vi håller just på att

|   | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |   |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | A | F | K | P | U | V |
| 2 | B | G | L | Q | W |   |
| 3 | C | H | M | R | X |   |
| 4 | D | I | N | S | Y |   |
| 5 | E | J | O | T | Z |   |
|   | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |   |

Grekernas optiska telegrafalfabet, som användes redan 400 år f. Kr.

skörda frukterna av hans pionjärarbete. Genom televisionen uppfylldes en länge närd dröm att kunna överföra både ljud och bilder.

Efter decennier av forskning var amerikanare, engelsmän och kanadensare mogna för den första störningsfria telefonkabeln över Atlanten. Utläggningen skedde med ett specialbyggt fartyg för kabelutläggning, den engelska 8.000-tonnaren Monarch.

Den stora stöttestenen var de 104 djuphavsförstärkare som skulle skarvas till kabeln. Förstärkarna som är något av ett underverk av precision byggdes i New Jersey. Varje förstärkare kostade 70.000 dollar och tog ett år att sätta ihop.

När förstärkarna var färdiga packades de omsorgsfullt ned i aluminiumlådor och transporterades till en av kabelfabrikerna där de armerades och stoppades i kabeländrar som senare inskarvades i huvudkabeln med cirka 7 mils mellanrum.

Kabelfartyget Monarch överlät ingenting åt slumpen. På våren 1955 satte hon kurs mot Gibraltar för att provlägga en sträcka av omkring 30 mil.

På sommaren samma år satte så Monarch jämn fart över Atlanten. Hon fick fylla lastrummet 3 gånger med kabel innan operationen var avslutad.

Den 27 sept. 1955 lyssnade en av projektets initiativtagare ingenjör William Thompson för första gången till de röster som lotsades fram längs Atlantens botten. Det var spännande om det hela skulle funge-

ra eller om man bokstavligt talat slängt miljonerna i sjön.

Det dramatiska ögonblicket, när kontakten med Nordamerika var ett faktum blev för mycket för Thompson. Han hade förberett sig för ett litet tal men det hela blev bara ett förtjust utrop "det fungerar!"

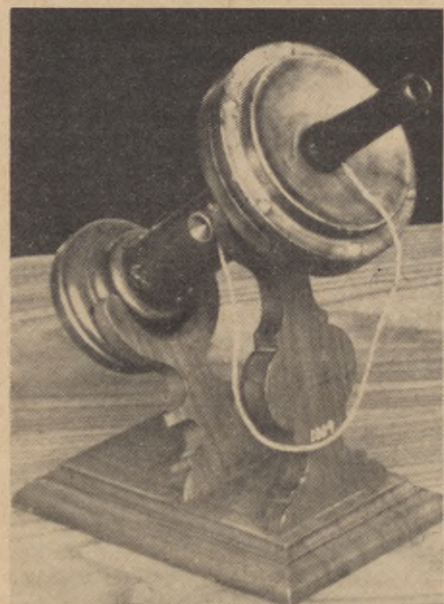
### Kvarts miljon teleprinterar

Nyheten om den transatlantiska kabeln spreds över jorden genom tidningarnas teleprinterar, fjärrskrivmaskinen som övervunnit tid och rum. Monsieur Chappe skulle vända sig i sin grav av begeistring inför den utveckling som vi nått i våra dagar.

Teleprintern har fulländat Chappes idé. Automatiskt skriver den ut meddelanden som knackas ned på en annan ort kanske hundratals mil därifrån. Vem har inte användning för ett sådant hjälpmedel i vår komplicerade tillvaro.

Det är inte bara nyhetsbyråer och tidningskorrespondenter som sprider sina budskap och meddelanden med teleprinterens hjälp. I hela världen finns det mer än en kvarts miljon teleprinterapparater som används av tidningar, affärsföretag, flygbolag, polis och många andra.

Amerikanerna är naturligtvis värst även på detta område. Amerikanska affärsmän med filialer runt om i Europa uppehåller den dagliga kontakten med filialerna via teleprintern, billigt och snabbt. Amerikanerna har nämligen räknat ut att de tjänar 25 % på teleprintern jämfört med interurbana telefonsamtal.



Telefonapparat från 1879



Svenska Reläfabrikens högtalarförsedda telefon

På köpet får de skriftliga bekräftelser på alla order som ges och expedieras.

I Amerika har teleprintern också fått kuriösa uppdrag. Ett stort varuhus i Chicago utnyttjar apparaten i jakten på butiksråttor och checkbedragare. Om man misstänker en figur varskos alla avdelningar. Sådana bovar brukar nämligen göra ett par stötar i snabbt tempo. När boven kommer till nästa avdelning eller en annan butik i affärskedjan är expediten där redan varnad. Under högsäsongen fastnar ett par fula fiskar i teleprinternet varje dag.

I jakten på bovar har den internationella polisorganisationen Interpol sedan länge utnyttjat teleprintern.

Teleprintern fick sitt genombrott under andra världskriget. Allierade länder hade naturligtvis ett stort behov av att kunna sända snabba och exakta meddelanden till varandra. Telefonen kunde avlyssnas. De båda regeringscheferna Roosevelt och Churchill övergick snart till teleprintern och för att bevara sekretessen kombinerades dessa apparater med en anordning kallad telecrypton som ordnade kryptering av budskapen.

Ett av världens största oljebolag har funnit ett annat användningsområde för teleprintern. Bolaget äger en oljeledning mellan St. Louis och Boston, en sträcka på 240 mil. Denna behövde tidigare ses till av ett tiotal man som avläste olika instrument i pumpstationerna längs ledningen. Tack vare teleprintern i kombination med elektroniska mätinstrument kan nu alla tekniska data rapporteras utan mänsklig inblandning.

I Sverige har vi redan något liknande i den s. k. fjärrmanövrering av kraftstationer i ödebygd.

Budskapet som utgör instrumentavläsningar eller order till maskinerna skickas här ut via manöverkablar eller per radio. Det är ingen utopi längre att man kan sitta på sin kontorsstol och dirigera sina maskiner.

### Radioamatören budkavlebärare

För gemene man är alltjämt radion nutidsmänniskans signum över hennes seger när det gäller att övervinna tid och rum. Vi trycker på en knapp, vrider på några rattar och framför oss ligger världen inom bråkdelen av någon sekund.

Radioamatören, den moderna tidens budkavlebärare, har nyckeln till hela världen i sin hand. Den saken slog mig när jag hörde en god vän berätta:

"Jag arbetade för något år sedan i England och behövde en dag meddela mig med hemlandet. Ett brev som i bästa fall gick fram och tillbaka på 4 dagar låg närmast till hands. På arbetsplatsen träffade jag samma dag en trevlig ung man som var radioamatör. Han talade om att han varje kväll satt och småpratade med vänner överallt i Sverige. Han erbjöd sig att sända över vad jag hade på hjärtat och nästa natt var jag välkommen hem till honom för att avlyssna svaret. Det kom som på beställning. En svensk amatör hade fångat upp det, ringt till det uppgivna telefonnumret och när min landsman så hade denne svaret på tungan."

Det är alltså ingen överdrift att beteckna radioamatören som vår tids budkavlebärare. Det finns många andra exempel som bestyrker detta.

Det är många radioamatörer världen runt som träffas i etern. De blir alla vänner och i trängande fall, vid katastrofer och olyckor, har de visat många prov på sitt goda samarbete. Deras hemgjorda sändare utgör ett kommunikationsnät som Rödakorsmyndigheterna bl. a. i USA dragit fördel av.

### Televisionstelefon

På världsutställningen i Chicago 1934 demonstrerade en försiktigkommen amatör sin kortvågssändare för en italienare som senare presenterade sig som Guglielmo Marconi.

Amatören tappade hakan, när han kände igen mannen som radions fader och han stammade fram: "Det

här är inte alls märkvärdigt, den är bara byggd av en amatör".

Marconi invände skrattande: "Ni glömmer att även jag är amatör".

När trollkarlen Marconi 1902 uppfann radion var det efter år av experiment som amatör. Prototypen för den första radion har med åren utvecklats till oigenkännlighet. De första sprakande lådorna med hör-lurar, som förhaxade familjelivet och som fick oss att sitta överksamma i timmar och lyssna till oljud, är ett minne blott.

Har vi nått fulländningen i dag? Man skulle vara frestad att tro det när man sitter framför TV-apparaten och avnjuter det senaste tillskottet på det visionära området, men teknikens hjul tycks aldrig stanna.

I våra dagar hägrar färgtelevisionen, telefonen som är en televisionsapparat eller för de mera blygsamma åtminstone en telefon där man inte är bunden av sladdar och lurar.

Allt det där finns redan, det är bara en ekonomisk fråga att förverkliga drömmen till var mans egendom. Inom den högtalande telefonien har bl. a. Svenska Reläfabriken för inte så länge sedan lancerat en högtalande telefonapparat, som betecknas som en revolution på området.

Konsten att överföra budskap har med tiden blivit en komplicerad historia. Männens som sprang eller red sig trötta med budkavlen skulle inte i sina djärvaste drömmar kunnat fantisera om dagens verklighet.

Vi slår oss ned i fåtöljen, knäpper på radion, och i samma sekund läser en fransman senaste nyheter-na. Så störs vi av en knäpp i brevlådan. Ett reklamblad dansar ned på hallgolvet.

I detta står det något om stereofoniskt ljud. En ny finess som ger en hel ny rymd åt återgivningen. Då vi lyssnar till en orkester i ett konsert-hus mottager öronen olika ljudintryck, eftersom orkesterns instrument är placerade på olika avstånd från oss. Det är avståndet som ger oss ett intryck av rymd i en naturlig återgivning. Den stereofoniska ljudgivningen flyttar in orkestern i vardagsrummet.

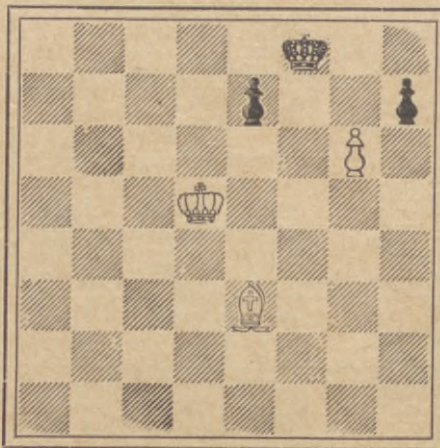
Vi lägger reklamappen åt sidan och på nytt sjunger fransmannens röst i våra öron. Vi lyssnar förstrött på honom och med en viss triumf i blicken vrider vi på rattarna och på ett ögonblick åker vi kana över Europas radiostationer.



### STUDIE

Av A. A. Troizky

Nowoje Wrjemja 1895



Vit drar och vinner.

Troizkys studie är ett tacksamt lösningsobjekt. Trots det ringa pjäsantalet innehåller ställningen många poäng. Lösningen återfinns på sidan 4.

### STUDENTSCHACKOLYMPIADEN

De svenska akademikerna som ingår i studentlandslaget fick i somras en riktigt lång resa — ända till Bulgarien, där de på kurorten Gyllene Sanden vid Svarta Havet fick mäta sina schackkunskaper med schackakademiker från 15 andra länder. Värmen och schacket till trots är det säkert en resa som de kommer att minnas. Framgångsrikaste man i det svenska laget var uppsalastudenten Bernt Sehlstedt som redan under tidigare student-VM visat sin pålitlighet och spelstyrka. Som lag betraktat hade dock Sverige inte mycket att hämta — våra pojkar är i det närmaste amatörer i jämförelse med t. ex. öststaternas oerhört slagkraftiga lag.

Nedan återger vi ett vackert vinstparti av uppsaliensaren Sehlstedt mot den holländske landslagsspelaren Jongmsma.

### BIRDS SPELÖPPNING

| Jongmsma<br>Holland | Sehlstedt<br>Sverige |
|---------------------|----------------------|
| 1. f2—f4            | Sg8—f6               |
| 2. Sg1—f3           | d7—d5                |
| 3. g2—g3            | — —                  |

Draget 3. e3 vållar svart inga svårigheter. I partiet Tartakower—Grünfeld i Wien 1917 blev fortsättningen: 3. e3 Lg4, 4. Le2 L×f3, 5. L×f3, Sbd7, 6. c4 e6, 7. c×d5 e×d5, 8. Sc3 c6, 9. 0—0 Le7, 10. d3 Sb6, 11. e4 d×e4, 12. d×e4 Lc5† med gott spel för svart.

|           |        |
|-----------|--------|
| 3. — —    | g7—g6  |
| 4. Lf1—g2 | Lf8—g7 |

- |   |        |
|---|--------|
| 5. d2—d3  | 0—0    |
| 6. 0—0  | c7—c6  |
| Svart förbereder en motstöt med e7—e5. Ett annat sätt att skaffa sig motspel är att genomföra c5. |        |
| 7. c2—c3  | Sb8—d7 |
| 8. Dd1—c2   | Dd8—c7 |
| 9. e2—e4  | d5×e4  |
| Svartspelaren anser, att även e5 utan byte på e4 hade kunnat ifrågakomma.                         |        |
| 10. d3×e4   | e7—e5  |
| 11. Sb1—a3  | Sf6—h5 |
| 12. f4—f5   | b7—b6  |
| 13. Sf3—h4  | Lc8—a6 |
| 14. Tf1—f3  | Ta8—d8 |

Den andra och kanske solidare möjligheten var 14.—, c5 följt av t. ex. c4 och Sc5..

- |            |          |
|------------|----------|
| 15. b2—b4  | c6—c5    |
| 16. b4—b5  | La6—b7   |
| 17. Sa3—c4 | Sd7—f6   |
| 18. Tf3—f1 | Td8—d7   |
| 19. Lg2—f3 | Tf8—d8!† |
| 20. g3—g4  | — —      |

Vit hade här den starkare fortsättningen 20. Lg5, som tvingar svart att flytta bort det ena tornet från d-linjen.

- |            |        |
|------------|--------|
| 20. — —    | Sh5—f4 |
| 21. Lc1×f4 | e5×f4  |
| 22. g4—g5  | Sf6—e8 |
| 23. f5—f6  | Se8×f6 |

Svart är tvungen till detta drag. Det visar sig emellertid att den uppkomna ställningen är mycket chansrik för svart.

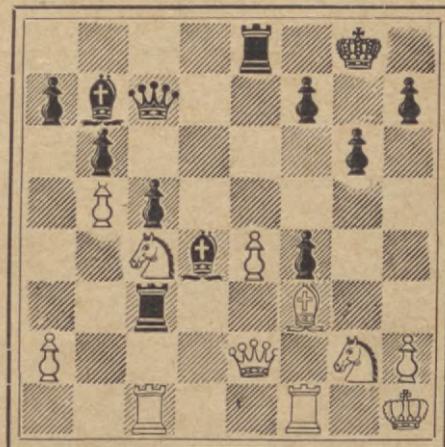
- |             |        |
|-------------|--------|
| 24. g5×f6   | Lg7×f6 |
| 25. Sh4—g2  | Td7—d3 |
| 26. Ta1—d1? | — —    |

Den starkare fortsättningen var 26. e5! som får bort en av de farliga löparna.

- |            |        |
|------------|--------|
| 26. — —    | Td3×c3 |
| 27. Dc2—e2 | — —    |

Efter 27. T×d8† D×d8, 28. De2 Dd4† vinner svart en pjäs.

- |            |         |
|------------|---------|
| 27. — —    | Lf6—d4† |
| 28. Kgl—h1 | Td8—e8  |
| 29. Td1—c1 | — —     |



- |         |         |
|---------|---------|
| 29. — — | Tc3×f3! |
|---------|---------|

Ett vackert offer som ger svart en mycket stark ställning.

- |            |        |
|------------|--------|
| 30. Tf1×f3 | Te8×e4 |
| 31. De2—d3 | Dc7—e7 |
| 32. Tc1—f1 | g6—g5  |
| 33. h2—h3  | Te4—e2 |
| 34. Kh1—h2 | g5—g4! |

På 35. hxg4 följer Dh4†, 36.. Th3 T×g2†.

- |            |         |
|------------|---------|
| 35. Sc4—d2 | g4×f3   |
| 36. Sd2×f3 | Te2×g2† |
| 37. Kh2×g2 | De7—g5† |
| 38. Kg2—h1 | Dg5—g3  |

och vit gav upp.

Ett av svensken starkt och fränt spelat parti!

# BILDKRYSS Nr 1

**SKRIV SÅHÄR:**  
"HÖRS DET NÅGOT I LUFTEN SOM SURRAR..."

**HÄR IFRÅN SPANIEN SEGLADE HAN ÖVER HELA KLOTET...**

**HUR FOR COLUMBUS?**

**ALLDELES PÅ TOK! HAR NI INTE HÖRT VADJAG SAGT OM NONFIGURATIVT MÅLERI...**

**KUL LEK, DETHÄR!**

**ÅTERKOMMANDE**

**Fullständigt bildkryss nr 1, 1959. Ord och svar är skrivna i de rutor som är utmärkt med en pil. Ord som inte är skrivna i rutor som är utmärkt med en pil är inte skrivna i ordet. Ord som inte är skrivna i rutor som är utmärkt med en pil är inte skrivna i ordet.**

Namn: ..... Adress: .....

Så var det alltså nytt år och tid för bildkryss nr 1, 1959. För att hjälpa er på traven kan vi tala om att det i de skuggade rutorna skall stå något som ofta, ja, alltför ofta figurerar i samband med lyckönskningstelegram.

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stock-

holm 4, tillhanda senast den 5 februari 1959. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrevna vara märkta "Bildkryss nr 1".

Tre priser utdelas, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status marsnummer 1959.

lungcancer i synnerhet, konstaterar **Bernt Bernholm** i en artikel i *Expressen*.

Ju tidigare man kan få upphostningssekret, sputum, från en eventuellt cancer-sjuk person för patologisk undersökning desto tidigare skulle man kunna ställa diagnosen.

Hosta med bildning av sekret, s. k. sputum, är ett sent symtom på lungcancer. För att få undersökningsmaterial på ett tidigare stadium har man nyligen vid **John Hopkinsuniversitetet** i USA börjat tillämpa följande teknik.

Patienter som kan misstänkas ha lungcancer i tidigt stadium men som inte besväras av hosta får inandas svaveldioxid. Gasen retar luftstrupe och lungor och medför upphostning av sekret som patologen tar hand om.

Om metoden håller vad den hittills lovat kan den bli för lungcancer vad skärmbildningen är för lungtuberkulosen.

Skulle patologen hitta cancerceller i upphostningen vidtar en serie prov och undersökningar för att säkrare fastställa diagnosen.

Läkaren tar till bronkoskopet, ett rör med belysningsanordning som skjuts ner i luftstrupen till den punkt där den förgrenar sig i bronkerna till lungorna. Genom instrument kan han i regel se den cancercell-producerande tumören och med en lång smal specialång knipa av en bit som sänds till patologisk undersökning.

Om patologen bekräftar att det är fråga om cancer drar det ihop sig till operation. Men ännu vet man inte om den sjuka lungan bör avlägsnas. Hur operationen kommer att gestalta sig beror på svaret på frågan: Hur långt har canceren spritt sig?

Kirurgen går in i brösthålan och avlägsnar en lymfkörtel som sitter just där bronken och blodkärlet går in i lungan. Körteln skickas med ilbud till patologen som fryser ned den och undersöker den mikroskopiskt. Det är nu patientens öde avgjorts.

Patologen måste arbeta snabbt. Patienten ligger på operationsbordet under narkos. Hans bröstorg är öppnad, han har en elakartad tumör i lungan.

Efter en stund kommer beskedet. Innehåller det upplysningen att det finns cancerceller i lymfkörteln vet kirurgen tämligen säkert att sjukdomen spritt sig till andra delar av kroppen. I så fall är det meningslöst att fortsätta operationen.

Inga cancerceller i lymfkörteln är däremot ett tecken som tyder på att can-

Lösningen till bildkryss nr 8, 1958, ser ut på ovanstående sätt. Första priset à 25 kr gick till hr **Gunnar Gustafsson**, Stångeland, Gamleby, medan andra priset à 10

kr vanns av hr **Sture Lindkvist**, Dämme-gatan 10, Hälsingborg, och tredje priset à 5 kr av fr. **Gudrun Sundin**, Avd. VI, Solliden, Östersund.

## KAN SURMJÖLK ...

Forts. fr. sid. 17

förruttnelsebakteriernas tillväxt har ansetts underbyggd.

Mer avvaktande håller sig gerontologin till den franske fysiologen **C. Brown-Sequard** som anbefallde insprutningar av sädesceller direkt i blodet. Hans egna försök med testikelextrakt lindrade, påstod han, de egna krämporna. En österrikisk forskare, **E. Steinach**, och senare prof. **Knut Sand** i Köpenhamn företog vissa experiment med djur och i en del fall återfick djuren "en ungdomlig prägel". Försöken utifrån

cern begränsas till tumörens närmaste omgivning. I detta fall fortsätter operationen med att lungan avlägsnas varigenom patienten får en god chans att bli återställd.

Steinach med äldre män blev dock besvikelse. "I en del fall", säger dr **Geill**, "gick visserligen en rad symptom som brukar ledsaga det s. k. manliga klimakteriet tillbaka, men i andra fall uteblev effekten helt eller varade bara kort tid."

En minskning av de inresekreteriska körtelfunktionerna äger rum under ålderdomen: det gäller bl. a. könskörtlarna, sköldkörteln, hypofysen och binjurarna.

Ålderdomen kan ingen fly undan. Och kanske bör man, som vissa forskare hävdar, inskränka forskarmödan till att skaffa mänskligheten en ålderdom, som är mindre tyngd av sjukdomar, i stället för att söka nå en förlängning av människans maximala livslängd. Framtiden får ge svaret på många frågor. Redan nu kan vi dock fastställa att vi blir äldre och äldre dag för dag — i mer än en mening.

# Lösning till bildkryss nr 9

The crossword puzzle grid is filled with the following words:

- Across:**
  - 1: SÖNDAG
  - 2: TRÄ
  - 3: RÄVEN
  - 4: RÄVEN
  - 5: TRÄ
  - 6: RÄVEN
  - 7: RÄVEN
  - 8: RÄVEN
  - 9: RÄVEN
  - 10: RÄVEN
  - 11: RÄVEN
  - 12: RÄVEN
  - 13: RÄVEN
  - 14: RÄVEN
  - 15: RÄVEN
  - 16: RÄVEN
  - 17: RÄVEN
  - 18: RÄVEN
  - 19: RÄVEN
  - 20: RÄVEN
  - 21: RÄVEN
  - 22: RÄVEN
  - 23: RÄVEN
  - 24: RÄVEN
  - 25: RÄVEN
  - 26: RÄVEN
  - 27: RÄVEN
  - 28: RÄVEN
  - 29: RÄVEN
  - 30: RÄVEN
  - 31: RÄVEN
  - 32: RÄVEN
  - 33: RÄVEN
  - 34: RÄVEN
  - 35: RÄVEN
  - 36: RÄVEN
  - 37: RÄVEN
  - 38: RÄVEN
  - 39: RÄVEN
  - 40: RÄVEN
  - 41: RÄVEN
  - 42: RÄVEN
  - 43: RÄVEN
  - 44: RÄVEN
  - 45: RÄVEN
  - 46: RÄVEN
  - 47: RÄVEN
  - 48: RÄVEN
  - 49: RÄVEN
  - 50: RÄVEN
  - 51: RÄVEN
  - 52: RÄVEN
  - 53: RÄVEN
  - 54: RÄVEN
  - 55: RÄVEN
  - 56: RÄVEN
  - 57: RÄVEN
  - 58: RÄVEN
  - 59: RÄVEN
  - 60: RÄVEN
  - 61: RÄVEN
  - 62: RÄVEN
  - 63: RÄVEN
  - 64: RÄVEN
  - 65: RÄVEN
  - 66: RÄVEN
  - 67: RÄVEN
  - 68: RÄVEN
  - 69: RÄVEN
  - 70: RÄVEN
  - 71: RÄVEN
  - 72: RÄVEN
  - 73: RÄVEN
  - 74: RÄVEN
  - 75: RÄVEN
  - 76: RÄVEN
  - 77: RÄVEN
  - 78: RÄVEN
  - 79: RÄVEN
  - 80: RÄVEN
  - 81: RÄVEN
  - 82: RÄVEN
  - 83: RÄVEN
  - 84: RÄVEN
  - 85: RÄVEN
  - 86: RÄVEN
  - 87: RÄVEN
  - 88: RÄVEN
  - 89: RÄVEN
  - 90: RÄVEN
  - 91: RÄVEN
  - 92: RÄVEN
  - 93: RÄVEN
  - 94: RÄVEN
  - 95: RÄVEN
  - 96: RÄVEN
  - 97: RÄVEN
  - 98: RÄVEN
  - 99: RÄVEN
  - 100: RÄVEN
- Down:**
  - 1: RÄVEN
  - 2: RÄVEN
  - 3: RÄVEN
  - 4: RÄVEN
  - 5: RÄVEN
  - 6: RÄVEN
  - 7: RÄVEN
  - 8: RÄVEN
  - 9: RÄVEN
  - 10: RÄVEN
  - 11: RÄVEN
  - 12: RÄVEN
  - 13: RÄVEN
  - 14: RÄVEN
  - 15: RÄVEN
  - 16: RÄVEN
  - 17: RÄVEN
  - 18: RÄVEN
  - 19: RÄVEN
  - 20: RÄVEN
  - 21: RÄVEN
  - 22: RÄVEN
  - 23: RÄVEN
  - 24: RÄVEN
  - 25: RÄVEN
  - 26: RÄVEN
  - 27: RÄVEN
  - 28: RÄVEN
  - 29: RÄVEN
  - 30: RÄVEN
  - 31: RÄVEN
  - 32: RÄVEN
  - 33: RÄVEN
  - 34: RÄVEN
  - 35: RÄVEN
  - 36: RÄVEN
  - 37: RÄVEN
  - 38: RÄVEN
  - 39: RÄVEN
  - 40: RÄVEN
  - 41: RÄVEN
  - 42: RÄVEN
  - 43: RÄVEN
  - 44: RÄVEN
  - 45: RÄVEN
  - 46: RÄVEN
  - 47: RÄVEN
  - 48: RÄVEN
  - 49: RÄVEN
  - 50: RÄVEN
  - 51: RÄVEN
  - 52: RÄVEN
  - 53: RÄVEN
  - 54: RÄVEN
  - 55: RÄVEN
  - 56: RÄVEN
  - 57: RÄVEN
  - 58: RÄVEN
  - 59: RÄVEN
  - 60: RÄVEN
  - 61: RÄVEN
  - 62: RÄVEN
  - 63: RÄVEN
  - 64: RÄVEN
  - 65: RÄVEN
  - 66: RÄVEN
  - 67: RÄVEN
  - 68: RÄVEN
  - 69: RÄVEN
  - 70: RÄVEN
  - 71: RÄVEN
  - 72: RÄVEN
  - 73: RÄVEN
  - 74: RÄVEN
  - 75: RÄVEN
  - 76: RÄVEN
  - 77: RÄVEN
  - 78: RÄVEN
  - 79: RÄVEN
  - 80: RÄVEN
  - 81: RÄVEN
  - 82: RÄVEN
  - 83: RÄVEN
  - 84: RÄVEN
  - 85: RÄVEN
  - 86: RÄVEN
  - 87: RÄVEN
  - 88: RÄVEN
  - 89: RÄVEN
  - 90: RÄVEN
  - 91: RÄVEN
  - 92: RÄVEN
  - 93: RÄVEN
  - 94: RÄVEN
  - 95: RÄVEN
  - 96: RÄVEN
  - 97: RÄVEN
  - 98: RÄVEN
  - 99: RÄVEN
  - 100: RÄVEN

timmerman vill nåt. Och han vältrar sej på trossen, skyndar mot luckan. Med naglarna knappar han sakta mot luckan. Så märker han att springorna är hela; ingen arm sönder luckans ljusstreck. Då stannar fingertopparna vid luckans repiga trä. Stannar där tills en tändsticka tänds ovanför luckan. Då sjunker handen snabbt, ligger sen på översta trappsteget som en spänd fisk och klipper med två fingrar.

Så börjar luckan leva och ljusspringorna hotar rämna. Han står nederst i trappan och med vänstra handen på trappans lutning. Mycket tänker han nu under fem sekunder, men inte blir mycket gjort. Fisken tar ett språng från brädan och stannar vid hans högra lår.

S snart ligger han igen på trossen, sliger så en timma eller två fram till midda. Kanske somnar han, för de har ätit en stund i mässarna innan han märker det. Därför att de äter och därför att han ätit opp nästan hela skaffningen blir han genast mycket hungrig. För att han är så hungrig tänder han sin näst-sista cigarett.

De kommer söndagsmätta ur mäs-sarna och släpar skorna genom gång-en och vältrar sej tunga över koj-kanterna. Men två minuter i tolv går en däckarbetare åt andra hållet, ge-nom öppningen ut på däck och för-bi den djupa vilstolens stjärt på båtsdäck och uppför lejdarn upp till bryggan. Och han tänker det blir sista vakten för den som har törn.

Han vill det ännu mera han i pi-ken.

När åtta—tolv börjar ska de va i Le Havre.

I London sa de: tretti timmar över Kanalen, en sa trettitvå, men en sa bara tjugofyra. Därför räknar han med Le Havre klockan fyra.

Men när lotsen går ombord i Le Havre har klockan vatt sju två gång-er i piken.

Så går de äntligen uppåt floden från Le Havre. Grönt land ser han glida förbi genom de svarta plåtar-na. Skymningsland.

Och rätt genom backen ser han himmelen. Skymningshimmelen. Och fåglar ser han mycket vita. Och deras våta skrik hör han.

Många ljud hör han ovanifrån. Många ljud hör han i rösterna, men ofta är de fåglarnas. Många ord söker han, men bara en röst söker han.

Så här ser bildkryss nr 9, 1958, ut då det är rätt ifyllt. Första priset på 25 kr gavs av fru Fortuna till fru Margith Håkanson, Hunnemoravägen 25, Karlshamn, tian

erövrades av fru Ester Gillberg, Parkvägen 25, Solna, och femman av fru Anna Bengtsson, Nr 9, Svalöv.

## DEN VACKRASTE...

Forts. fr. sid. 22

Evert Malm reste tillbaka från se-mestern dagen efter. Fadern förstod att han inte kunde stanna längre — han hade ju kommit upp sej i stan, på kontor där, och det här var ju lång hemmavaro i alla fall. Innan Evert Malm åkte försökte han få tag i kommunen, men kommunen hade lunch så han fick väl skriva i stället när han kom till stan. På perrongen stod tinsen, tjock och stram i hållningen. I ena handen hade han sin flagga, tåget närmade sej och han vecklade ut den.

Tåget stannade och Evert Malm steg på. Stinsen vinkade med flag-gan, vek ihop den och försvann. Socknen dansade bort i ett gråvitt dis och Evert Malm drog en suck av lättnad.

## HAN I FÖRPIKEN

Forts. fr. sid. 24

Han sätter sej på bordet och söker med märlspikens böjda spets en springa.

Dagsljus är i luckans springor. Det knacker en fingerknog på luckans trä, den knacker tre gånger hårt. Då öppnar han ögonen och munnen öppnar sej: han lyssnar med nacken spänd. Sen mjuknar nacken för bara sjön rusar, huvut sjunker mot de grova trossknogarna tillba-ka. Men kring den spända munnen finns en lyssnande spänning kvar.

När det händer andra gången är det en fingerknog som knacker i hans öra: timmerman. Då vältrar han sej runt på trossen, ligger med hakan sträckt mot luckan som gick en trapets från den till munnen. Timmerman far det genom honom,

# GOTT NYTT ÅR tillönskas av

## STOCKHOLM

Industri AB Aromatic, Bryggvägen  
Berkel AB, Kungsgatan 72  
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16  
Byrenius, Gustaf AB, Birger Jarlsgatan 32  
Cederlöf, E., AB, Humlegårdsgatan 12  
Crafoord, Clarence, Professor, Sabbatsbergs Sjukhus  
Erikssons Eftr., Drottningholmsväg. 7  
Ernhall, Stig, Eson, Tandläkare, Stureplan 19  
Essler, Bengt, Tandläkare, Karlavägen 52  
Ewemaskiner, AB, Kornhamnstorg 47  
Falk, Sven, Revisor, Regeringsgatan 44  
Folke & Co, Carl, AB, Nybrogatan 3  
Folke, Restaurang & Kafé, Folkungagatan 52  
Gustafsson, A. C., AB, Kungsgatan 16—18  
Hemlins Mek. Verkstad, Malmskillnadsgatan 34 B  
Holmberg, N., Doktor, Läkarhuset, Vällingby  
Holmgren, Gustaf M., Skorstensfejarmästare, Västmannagatan 56  
Johansson, A., Körsnär, Västerlånggatan 60  
Johansson, Greta, Tandläkare, Odengatan 104  
Johnsson, Allan, Maskinaffär, Riddargatan 10  
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Ersta Sjukhus  
Kaféet, Barnhusgatan 6  
Karlsson & Co, J. R., Gävlegatan 20  
Kinocentralen, AB, Drottninggatan 47  
Lavass, M., F:a, Lagaplan 5, Johanneshov  
Lind, Tore, Doktor, Hornsgatan 1  
Ljud & Bild, AB, Untravägen 13, Hjorthagen  
Lundberg, H. G., F:a Regeringsgatan 44  
Mattor & Gardiner AB, Folkungagatan 59  
Mode-Ferm, Box 2059  
Orell, S., Docent, Sturegatan 29  
Palmqvist, A., AB, Humlegårdsgatan 13  
Perfekt Stil AB, Drottninggatan 30—32  
Persson, Bröd., Skinn- & Pälsvaru AB, Regeringsgatan 17  
Persson, S. P., AB, Västerlånggatan 38  
Pettersson & Mentzing, Gamla Brogatan 17  
Reinholds Nya Ängbageri & Konditori, Birkagatan 28  
AB Revido, Birger Jarlsgatan 33  
Schneider, J., AB, Västmannagatan 1  
Spiros AB, Fjäderfabriken, Bromma  
Stockholms Pantförsäljning, Mälartorget 17  
Stora Essingens Ängtvätt, AB, Junohällsvägen 1  
Ström & Co, P. A., AB, Humlegårdsgatan 10  
Strömberg & Co, AB, Regeringsgatan 66  
Svenska Traktor, AB, Box 12007  
Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B  
Winterthur, Försäkringsbolag, Engelbrektsplan 2  
Yellow Cab AB, Birger Jarlsgatan 37

## STOCKHOLMS OMGIVNINGAR

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm  
Bergholtz Klockgjuteri, Sigtuna  
Claesson, Bertil, Tandläkare, Landsvägen 58, Sundbyberg  
Dalaröbageriet, Odinsvägen 15, Dalarö  
Ekman, N. O., Skorstensfejarmästare, Skyttevägen 24 A,  
Saltsjöbaden  
Elema, AB, Industrivägen 23, Solna  
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Solna  
Insulander, Sten, Läkare, Sveavägen 21, Djursholm  
Möbelnytt, Tulegatan 2, Sundbyberg  
Spånga Ved- & Bräddgårdar AB, Industrigatan 4, Spånga

## ALINGSÅS

Konfektions AB Drabant

## ARBOGA

AB Arboga Margarinfabrik

## ARLÖV

Aurell, Bertil, Läkare

## BODEN

Åkerlunds Ekipering

## BORÅS

Högbergs Rörledningsaffär, Axel, Stuartsgratan 4  
Mek. Verkstaden Auto

## ERIKSFORS

Träsk Säg & Hyvleri, Oscar Lockner

## FIGEHOLM

Aktiebolaget Figeholms Bruk

## GÄLLIVARE

Café Temperance, Elna Isaksson

## GÄVLE

Konsumtionsföreningen Alfa  
Aktiebolaget Hedman & Sundberg

## GÖTEBORG

F:a Dickson & Sjöstedt Kommanditbolag  
Varuhuset Grand i Göteborg AB

## HALMSTAD

Johansson, Joh. M., AB, Kött- & Charkuteriaffär,  
Klammerdammsgatan 3

## HÄLSINGBORG

Zoégas Kaffe AB

## HÖÖR

Larsson, Orvar, Tandläkare, Storgatan 31  
Eriksson, Sven, Tandläkare, Storgatan 39

## JÖNKÖPING

Doktor Rolf Heijbel, V. Storgatan 8  
Bröd. Ljungquist i Jönköping AB

## KINNA

Kinna Juridiska Byrå

## KÖPING

AB Trygg-Produkt

## LJUSDAL

Nordkvists Möbler AB

## LOCKARP

Lokarps Bageri AB

## LULEÅ

Luleå Kemiska Tvätt, Smedjegatan 24

Forts. på nästa sida



## LUND

von Rosen, Erik, Docent, m. fru

## MALMÖ

Austrell, Torsten, Tandläkare, Branteviksgatan 5 B  
Gynning, Inge, Överläkare, Allmänna Sjukhuset  
Hellberg, Per, Doktor, Köpenhamnsvägen 42  
von Rosen, Sophus, Docent, Allmänna Sjukhuset  
Velocitet, Firma, Nobelvägen 19  
Willén, Ida och Gösta, Läkare, Köpenhamnsvägen 6

## MARIESTAD

Bergmans Konditori, Kungsgatan 18

## MOTALA

Glasmästare Arthur Peterson

## OSKARSHAMN

Erikssons Bilaffär i Oskarshamn AB

## PITEÅ

Fiskförsäljning, Kyrkbrogatan 10

## RANSTA

Bröderna Holm AB

## SUNDSVALL

Andersson & Nilsson, Smidesverkstad

## SÖDERTÄLJE

Kumlin, Emil, Skorstensfejarmästare, Fogdetorpsvägen 29  
Södertälje Trävaru AB, Ekdalsgatan 9  
Wallgren, Erik, Stadsläkare

## UMEÅ

Västerbottens läns Hemslöjdsförening upa

## VEBERÖD

Romaeus, Ture, Tandläkare

## YSTAD

Raihle, Åke, Direktör m. fru, Breidablick

De Lungsjukas Riksförbund, Styrelsen

Förbundsexpeditionen Personal

Status Lokalredaktion, Malmö

Vinterhälsnings Redaktion, Sandträsk

De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisation

## PATIENTFÖRENINGAR

Broby Patienters Självhjälpsförening, Broby Sanatorium

St. Ekebergs Patientförening Axvall

Patientföreningen Enighet, Centralsanatoriet, Arvika

Bollnäs Sanatoriums Patientförening

Föreningen Hjälpssamheten, Kroppefjälls Sanatorium, Dals-  
Rostock

Patientföreningen, Eksjö Sanatorium

Follingbo Patientförening, Visby

S:t Görans Patientförening, Stockholm

Patientföreningen, Kungshult, Hälsingborg

Patientföreningen, Hällnäs Sanatorium

Högbo Patientförening, Falun

Furs Patientförening, Furs Sanatorium

Garphytte Patientförening

Patientföreningen, Renströmska Sjukhuset, Göteborg

Kolmårdspatienternas Intresseförening, Kolmårdssanatoriet

Solbackens Patientförening, Hedemora

Tjärnans Patientförening, Hedemora

Fagereds Patienters Understödsförening, Lia

Lugnets Patientförening

Lungkliniken Patientförening, Lund

Löts Sanatoriums Patienters Understödsförening, Malmby

Patientföreningen Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö

Målilla Patienters Understödsförening

Patientföreningen "Nytta och Trevnad", Orup

Romanäs Patienters Förening

Patientföreningen Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium,  
Borås

Sandträsk Patientförening

Selggrens Sanatoriums Patientförening, Strömsbro

Sollidens Patienters Understödsförening, Solliden, Östersund

Patienternas Understödsförening, Sundsvall

Svenshögens Patienters Självhjälpskassa

Sävsjö Patienters Förening

Söderby Patientförening

Lungkliniken Patientförening, Uppsala

Patienternas Understödsförening, Länssanatoriet, Uttran

Vattholma Patientförening

Patienternas Understödsförening Sanatoriet, Västerås

Sjö-Gunnarsbo Patienters Understödsförening, Åsunden

Patientföreningen, Norra Sjukhemmens Annex, Örebro

Föreningen Nyttan och Nöjen, Örnsköldsvik

Österåsens Patientförening

## KONVALESCENTFÖRENINGAR

Arvika Konvalescentförening

Avestaortens Konvalescentförening

Dalarnas Lungsjukas Centralförening

Blekinge Läns Centralorganisation för Lungsjuka

Byske Konvalescentförening

Ölands Konvalescentförening

Västra Hälsinglands Konvalescentförening, Bollnäs

Borlänge Silikosförening

Konvalescentföreningen "Sälko", Borås

Enköpingsortens Konvalescentförening, Enköping

Föreningen Eskilstuna Lungkonvalescenter

Mellanskånes Konvalescenthjälp, Eslöv

Fagerstaortens Konvalescentförening

Faluortens Konvalescenter

Mellersta Hallands Konvalescentförening

Gävle Konvalescentförening

Gävleborgs Centralorganisation för Lungtuberkulösa

Göteborgs Lungsjukas Centralförening

Göteborgs Lungsjukas Konvalescentförening

Hagfors Konvalescentförening

Södra Hallands Förening för Tbc-konvalescenter

Konvalescentföreningen Gränsen, Haparanda

Hofors Konvalescentförening

Norra Hälsinglands Konvalescentförening

De Lungsjukas förening i Hälsingborg m. o.

Hälsleholms Konvalescentförening

Kristianstads Läns Centralorganisation för lungsjuka

De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs

Jokkmokks Konvalescentförening

Jönköpings Läns Lungsjukas Centralorganisation

Jönköpings Konvalescentförening

Kalixbygdens Konvalescentförening

Kalmar Konvalescentförening för Lungsjuka

Kalmar Läns Centralorganisation för Lungsjuka

Karlshamnstraktens Konvalescentförening

Karlskoga Konvalescentförening

Karlskronaortens Konvalescentförening för Lungsjuka

De Lungsjukas Konvalescentförening i Karlstad m. o.

Kiruna Konvalescentförening

Kristianstads Konvalescentförening

De Lungsjukas Konvalescentförening, Kristinehamn

Nordvästra Hälsinglands Konvalescentförening

Norra Hallands Konvalescentförening

**BODEN****Kommanditbolaget****BETONG****SANDER & Co, Hednoret****Telefon Boden 650 16****BORAS****BORAS EXPORTAFFÄR**

Köpare till

**Järn- o. Metallskröt samt Textilavfall**  
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORAS —

**NORRKÖPING****Gummicentralen**

Stockholmsvägen 22—26

Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer

Försäljning av nya ringar

**STOCKHOLM****100 telefonblock 12:—**

(format 80×140 mm)

med 100 blad prima skrivpapper per block

Affärskuvert 1.000 st. .... 8:50

Album, löstagbara blad ..... 5:50

Dupl.-p. 74 gr. 10.000 st. .... 90:—

Gaffelpärm A 4-kv. 10 st. .... 9:—

Genomsl.-post A 4 pr 1.000 st. 6:25

Allt i branschen. Lägsta pris.

Tel. 20 64 58

**Kontorslagret**

Gamla Brogatan 36, Stockholm

Allt i Sulläder, Plattläder, Skinnvaror, Arbetsskodon, Trätöflor, Stövlar, Pjäxor, Chaufförkängor, Skinntofflor, Chaufför- och arbetshandskar, Reseffekter, Tågvirke, Bindgarn och seldon finner Ni i **Oskar W. Lindgren & Co Läderhandel**, (Torsten Blidén). Ringvägen 127 (nära Götgatan). Tel. 41 09 14. Obs! Boxkalvstövlar, Sportskodon, Motorkängor och sydda manskängor av **C. G. Ströms** i Kumla välkända fabrikat. Mod. priser.

**KÖP SOLSTICKAN****UPPSALA****Chr. Rabens Eftr.**

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföras.

**GYNNA****SVENSK****INDUSTRI**

Norrbottnens Lungsjukas Centralorganisation  
Nyköpings Lungkonvalescenter  
Föreningen Kedjan, Borlänge  
Föreningen Lungsjuka i Köping  
Landskrona Konvalescentförening för Lungsjuka  
De Lungsjukas Förening i Östergötland, Linköping  
Östergötlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka  
Ludvikaortens Konvalescentförening, Ludvika  
Luleå Konvalescentförening Koncento  
Västra Medelpads Konvalescentförening  
Kronobergs Läns Konvalescentförening  
De Lungsjukas Förening i Lund m. o.  
Konvalescentföreningen Bängen, Lycksele  
De Lungsjukas Förening, Malmö  
Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation  
Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening  
De Lungsjukas Förening & Understödsfond, Norrköping  
Nybro Konvalescentförening för Lungsjuka  
Ockelbo Konvalescentförening  
Oskarshamnortens Konvalescentförening för Lungsjuka  
Ronnebyortens Konvalescentförening för Lungsjuka  
Sandvikens Konvalescentförening  
Simrishamns Konvalescentförening  
Skaraborgs Läns Konvalescentförening  
De Lungsjukas Konvalescentförening Sirius, Piteå  
Marks Konvalescentförening, Skene  
De Lungsjukas Förening i Skurup  
Älvkarleby Konvalescentförening  
Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening

Centralstyrelsen för Stockholms Lungsjuka  
Föreningen för Lungsjuka i Stockholm  
Konvalescentföreningen i Säffle m. o.  
De Lungsjukas Centralorganisation i Södermanlands län  
De Lungsjukas Förening i Trelleborg m. o.  
Tärna Konvalescentförening  
Uppsala Läns Centralorganisation  
Uppsalaortens Konvalescentförening  
Hallands Lungsjukas Centralförening  
Varbergs med omnejd Konvalescentförening  
Vimmerbyortens Konvalescentförening  
Uddevalla Konvalescentförening, Uddevalla  
Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå  
Gotlands Konvalescentförening, Visby  
Västerviks Konvalescentförening, Västervik  
Centralorganisationen för lungsjuka i Västmanland, Västerås  
Värmlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka  
Värnamoortens Konvalescentförening för Tbc-sjuka  
Västerbottens Lungsjukas Centralorganisation  
Västernorrlands Lungsjukas Centralförening  
Konvalescentföreningen Aros, Västerås  
Konvalescentföreningen för Lung-tbc-sjuka i Ystad m. o.  
Nordvästra Skånes Konvalescentförening  
Örebro Konvalescentförening  
Lungsjukas Centralorganisation i Örebro län  
Jämtlands Läns Konvalescentförening  
Norra Ängermanlands Konvalescentförening, Örnsköldsvik  
Norra Älvsborgs Konvalescentförening  
Älvby Konvalescentförening



jag tar igen  
mej på



**Solidar**

restaurangerna

GOD MAT  
I TRIVSAM MILJÖ

## Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman  
T. Ericson, A. Thingwall.



N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM  
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations-  
och sanitetstekniska anläggningar.

## Kan kroppen tillföras jod vid tandborstning?

Vetenskapen ger svar

Man har fastslagit att jod är ett livsnödvändigt ämne, som dagligen måste tillföras kroppen. Inom vissa geografiska områden är jorden och vattnet jodfattiga, varigenom födan kommer att innehålla för litet jod.

Radioaktiv jodisotop användes vid vetenskaplig undersökning. Genom märkning av tandkräm med jodisotopen  $J^{131}$  i form av natriumjodid ha svenska läkare vid en undersökning kunnat påvisa att:  
1. Vid tandborstning under två min. med jodhaltig tandkräm kan beräknas att organismen upptager 6,2 % av tillförd jodmängd.

2. Upplagring av jod sker i munslemhinnan.

Om Ni borstar tänderna med jodhaltig tandkräm är det vetenskapligt bevisat att Er organism tillföres jod och att denna jod stannar upp till 1,5 tim. i munslemhinnan.

Det är jod som gör skillnaden! Jod-Kaliklora har en förstklassig tandkräms alla goda egenskaper och innehåller dessutom jod i form av vita, lättlösliga jodsalter, som resorberas av tandkött och munslemhinna. Borsta och massera tandköttet mycket noggrant.



En bra tandkräm  
som dessutom innehåller

**JOD**

Egen import ger bästa råvaror  
till förmånligaste priset



Köp dessutom med 25-rabatt.

Vår katalog har utökats med nya arbetsuppgifter så att den nu omfattar bortåt 200 artiklar.

Köper Ni 25-förpackning reduceras priset med 10 % — en speciell förpackningsform för sjukhus och större förbrukare.

Har Ni provat vår RAMBI-BAST

Kan levereras i 25 olika färger

Med Rambast lindar Ni själv en dekorativ skärm till någon av våra tjugiga lampor. All armatur är S-märkt.

Begär vår kompletterade katalog

# HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö C

Tel. växel 734 75

Utställning: Östra Tullgatan 2

Flick- och Backfischklänningar

## AB. P. RUDHOLMS Konfektionsfabrik

Tel. 152 80 Borås

Vad är **PLM** ?

Svar: Det är signum på marknadens förnämsta bleckplåtsförpackningar tillverkade av

**P** AKTIEBOLAGET  
**PLÅTMANUFAKTUR**

# KONVALESCENTVÅRD REKREATIONSVISTELSE

= eftervård

= förebyggande vård

- **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**  
Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)  
Plats för 14 gäster

- **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,  
UNDERSÅKER (Jämtlands län)**  
Telefon: Undersåker 11  
Plats för 24 gäster

- **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,  
EDSBJÖRKE (Värmlands län)**  
Telefon: Sunne 271 65  
Plats för 30 gäster

- **FRITIDSGÅRDEN RAMNÅS, Postfack 42, TORUP**  
Telefon: Torup 138 (Hallands län)  
Plats för 20 gäster

- **KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA**  
Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)  
Plats för 20 gäster

- **LÅNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**  
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)  
Telefon: Södra Hoka 11  
Plats för 22 gäster

- **SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN**  
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)  
Adr.: Stiftelsen Svanholmens ViloheM  
Almbacksgatan 2 B, MALMÖ  
Telefon: Ejratäl 14  
Plats för 35 gäster



*Några interiörer från de trivsamma  
konvalescenthemmen, som drives av  
de lungsjukas organisationer*

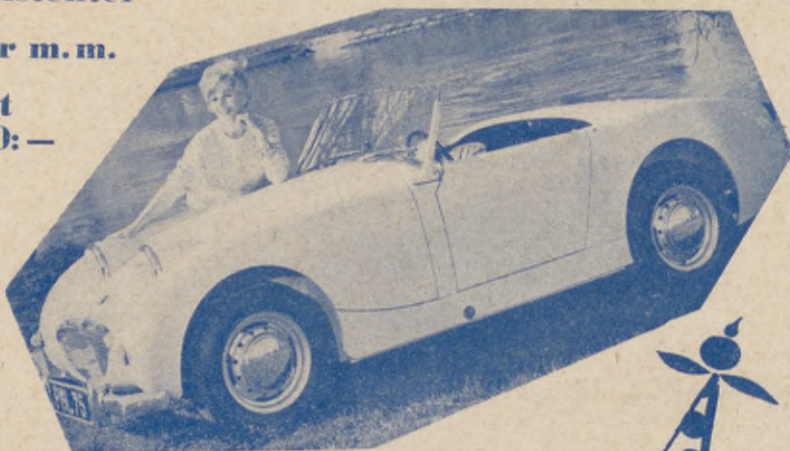


## Förfrågan om konvalescentvård

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar

# CHANSAN VINN

- 1 Austin A 55
- 1 Austin Healey Sprite
- 3 Austin A 35
- 5 TV med FM-radio Luxor
- 10 TV bordsmod. AGA
- Hushållsassistenten
- Monarpeder m.m.
- Presentkort  
å lägst 10:—



## DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS RIKSLOTTERI 1959

med över 4.500 vinster



Betzen

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:— att sändas omkring 1 febr. 1959 mot postförskott + porto, eller

..... st. lotter à 2:— att sändas varje månad fr. o. m. febr. t. o. m. juni 1959 mot postförskott + porto, samt dragningslista à 25 öre, som sändes omedelbart efter dragningen.

Adress: .....

Namn: .....

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv. STATUS 1/59

Frankeras  
med  
20-öres  
frimärke

### DLR-lotteriet

### Box 4149

### STOCKHOLM 4

10 lotter — dragningslista gratis

20 lotter — dessutom portofritt

Rekvirera nu! Teckna månadsabonnemang!